UN MOMENT CARE AR FI PUTUT SALVA
LUMEA DE LA RĂZBOI
michael
morpurgo
UN VULTUR
ÎN ZĂPADĂ
Ilustrații de
MICHAEL FOREMAN
nemi

Această carte îi este dedicată soldatului Henry Tandey, decorat cu Crucea Victoria[1].

Și iată de ce. Multe dintre poveștile mele s-au inspirat din viețile altora, din adevăruri, scrise ori păstrate în memorie, iar aceasta poate mai mult decât oricare alta. Cu siguranță că, dacă nu aș fi descoperit, prin intermediul lui Michael Foreman, extraordinara poveste a vieții și a morții lui Walter Tull, primul ofițer de culoare din Armata Britanică, nu aș fi scris niciodată *A Medal for Leroy*. Dacă nu aș fi cunoscut un bătrân, veteran al Primului Război Mondial, un cavalerist, nu aș fi scris *Calul de luptă*. Dacă nu aș fi dat, din întâmplare, într-un muzeu din Ypres, peste o scrisoare oficială, trimisă de armată mamei unui soldat aflat pe front în același an, prin care era informată de execuția prin împușcare a fiului chiar de dimineață, pentru lașitate, nu aș fi scris niciodată *Private Peaceful*. O medalie, comemorând scufundarea *Lusitaniei* de către o torpilă, în 1915, cu teribile pierderi de vieți omenești, peste o mie de suflete, a fost sursa de inspirație pentru povestea unui supraviețuitor – *Listen to the Moon*.

Scriu opere de ficțiune, dar unele cu rădăcini în istorie, în viețile oamenilor care au făurit istoria noastră, care au luptat și care adesea au pierit în războaiele noastre. Personajele au existat cu adevărat, au trăit și au murit în alte vremuri, trecând adesea prin momente de mare pericol, suferind și înfruntându-le cu un curaj inimaginabil. Misiunea mea, deloc ușoară, de povestitor a fost să-mi imaginez acel curaj, să văd cu ochii minții, atât cât îmi stă în puteri, toate câte le-au avut de înfruntat.

Astfel, atunci când Dominic Crossley-Holland, producător al programelor de istorie de la BBC, mi-a povestit despre extraordinara viață a lui Henry Tandey, cel mai decorat soldat din Primul Război Mondial, am vrut să explorez împrejurările acestei vieți și motivele pentru care a făcut el ce-a făcut. Un scop pe care l-am atins, dar nu scriindu-i biografia. Aceasta exista deja. Ce am vrut eu a fost mai degrabă să clădesc, plecând de la viața lui, o operă de ficțiune care duce povestea dincolo de poveste și încearcă să exploreze natura curajului, dar și dilema cu care ne-am putea confrunta descoperind că, deși am făcut ce se cuvenea, am comis o faptă îngrozitoare.

Deoarece viața lui Henry Tandey este atât de strâns legată de această poveste, mi s-a părut corect să includ aici date reale despre viața lui, în măsura în care ele le sunt cunoscute istoricilor. Acestea se regăsesc în postfața cărții.

MICHAEL MORPURGO
16 februarie 2015

---

[1] Crucea Victoria (Victoria Cross, VC) este cea mai înaltă distincţie militară acordată de Marea Britanie pentru curaj deosebit în luptă (n. tr.).

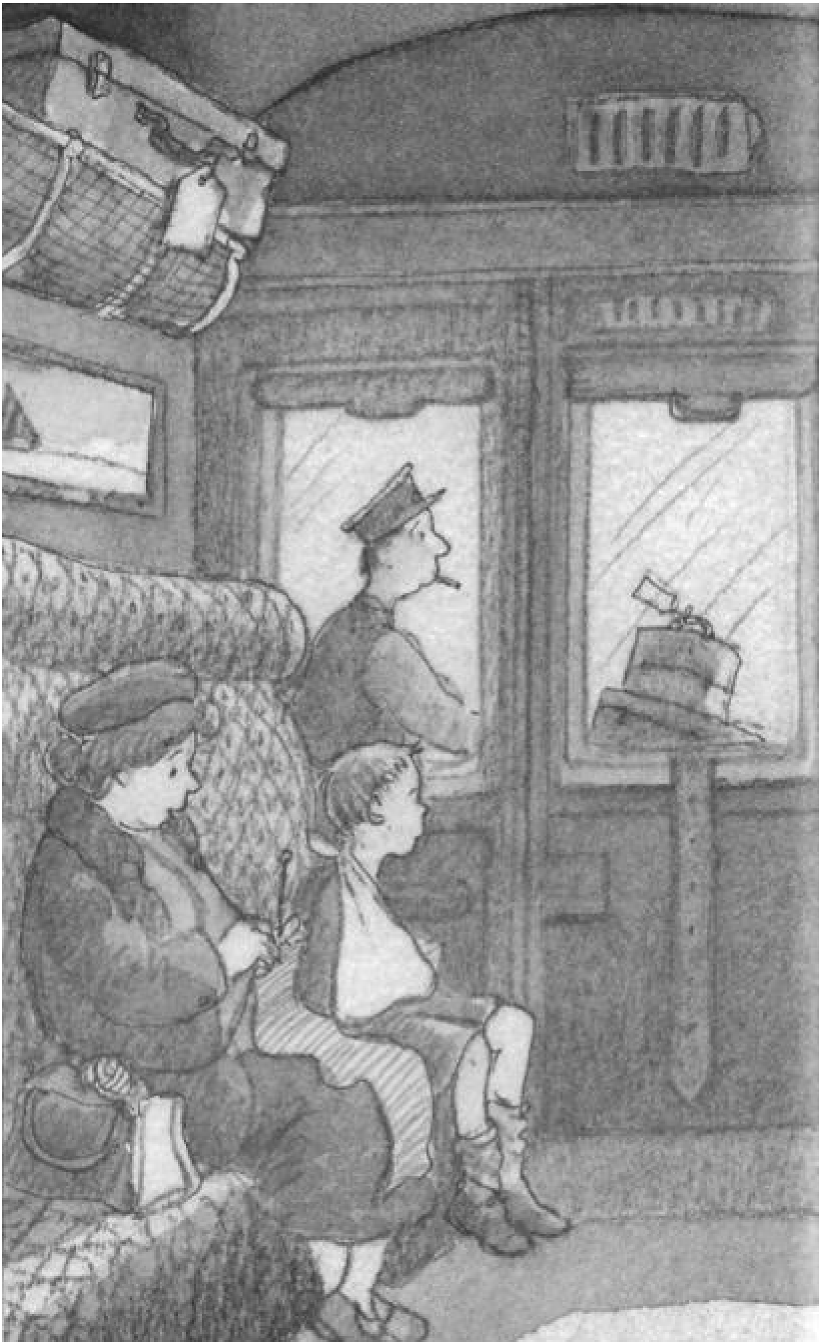

PARTEA ÎNTÂI

TRENUL DE 11:50 SPRE LONDRA

1

Trenul era încă în gară și începusem să mă întreb dacă o să mai plecăm vreodată. Eram cu mami. Și eram obosit. Brațul pus în ghips mă durea și mă mânca în același timp. Îmi amintesc că se apucase deja de croșetat, andrelele mișcându-se continuu, cu un tic-tac automat, curgător. De câte ori se așeza undeva, mămica începea să croșeteze. De data asta, o pereche de șosete pentru tăticul.

— Trenul are întârziere, a zis ea. Ce s-o fi întâmplat? Ceasul ăla de pe peron arată că e deja trecut de douăsprezece. Dar nu-i de mirare, cred, mai ales în condițiile date.

Apoi a spus ceva care m-a surprins:

— Dacă se întâmplă să ațipesc, tu să fii cu ochii pe valiza aia, ai auzit, Barney? Toată averea noastră e în bagajele alea și nu vreau s-o fure careva.

Tocmai mă gândeam că e ciudat să spună una ca asta, fiindcă nu mai era nimeni altcineva în compartiment, când s-a deschis ușa și a intrat un bărbat. După ce a trântit ușa, fără să ne salute, aproape fără să ne observe, și-a scos pălăria, a pus-o pe raftul de lângă valiza noastră și s-a instalat pe bancheta din față. S-a uitat la ceas, apoi și-a desfăcut ziarul, fața lui dispărând o vreme în dosul paginilor. A trebuit să-l lase, totuși, ca să-și sufle nasul, moment în care m-a surprins holbându-mă la el și mi-a făcut semn din cap.

Totul la el era curat și îngrijit, lucru pe care l-am observat imediat – de la pantofii lustruiți bec și mustața tunsă până la guler și cravată. Am hotărât din capul locului că nu părea genul de om care ne-ar șterpeli valiza. Mai era ceva la el, ceva ce mi s-a părut familiar; aveam sentimentul că îl mai văzusem undeva. Poate că mă înșelam. Poate că motivul era asemănarea lui cu bunicul – cam aceeași vârstă și aceeași privire iscoditoare.

Dar, spre deosebire de bunicul, străinul acela era curat și îngrijit. Bunicul meu era o sperietoare de ciori cu părul – atât cât avea – veșnic ciufulit, cu mâinile murdare de la cărbunele pe care îl distribuia, iar asta chiar și după ce se spăla. Străinul din fața mea avea mâinile și unghiile curate, la fel de atent îngrijite ca și restul persoanei lui.

— Sper c-am trecut cu bine inspecția, băiete, mi-a zis, privindu-mă cu subînțeles.

Mămica mi-a tras un ghiont și s-a scuzat pentru lipsa mea de politețe, după care s-a întors spre mine.

— De câte ori ți-am zis să nu te uiți așa la oameni, Barney? Cere-ți imediat iertare de la domnul.

— Nu vă faceți griji, domniță, i-a spus bărbatul. Băieții, tot băieți. Am fost și eu ca el. Mai demultișor, dar am fost.

Apoi, după un moment de tăcere, a continuat:

— Scuzați, domniță, dar ăsta-i trenul de Londra, nu? Cel de 11:50, corect?

Tocmai atunci, pe lângă fereastra noastră trecea șeful de gară, fluturând steagul verde și suflând în fluier. Din pricina obrajilor umflați de efort, fața îi era perfect rotundă, și mi se părea că seamănă cu un balon roz. Apoi trenul s-a urnit încet din loc, pufăind ostenit și fără tragere de inimă.

— Era și timpul, a zis mami.

— Vă deranjează dacă dau nițel drumul la geam? a întrebat străinul. Mi-ar prinde bine puțin aer proaspăt.

— Nu vă jenați. E liber.

Străinul s-a ridicat, a lăsat geamul în jos de vreo câteva degete pe curelușa de piele de care era legat, apoi s-a așezat la loc. Mi-a surprins iarăși privirea, însă de data asta mi-a zâmbit. Așa că i-am zâmbit și eu.

— Nouă, nu? m-a întrebat el.

În locul meu, a răspuns mami:

— Zece. E cam scund pentru vârsta lui. Dar acum crește repede. Nici nu-i de mirare, la cât înfulecă. Nu știu unde încape atâta mâncare.

Vorbea despre mine așa cum vorbea bunicul despre dovleceii din grădina lui, adică la nesfârșit, însă cu aceeași mândrie și bucurie, așa că nu mă deranja prea tare.

Trenul începea să prindă viteză, intrând în ritmul obișnuit și țăcănind vesel pe șine. *Tâgâdâm-tâgâdâm-tâgâdâm-tâgâdâm*. Îmi plăcea nespus ritmul, sunetul acela. O vreme, n-a mai zis nimeni nimic. Străinul s-a întors la ziarul lui, iar eu am început să mă uit pe geam, la șirurile de străzi bombardate pe lângă care treceam. Văzându-le, gândul mi-a zburat la dovleceii bunicului și la șopronul din grădină, făcut bucăți în raidul aerian de acum câteva nopți. Mi-am amintit cum se uita, încremenit, la craterul ce răsărise în locul unde, până mai ieri, creșteau, în șiruri ordonate, legumele lui – varza, prazul, păstârnacul. Parcela aceea de pământ fusese sigurul lucru ordonat din viața lui. Fusese însăși viața lui.

— O s-o refac, Barney, mi-a zis el atunci, cu mânie în ochi. Stai numai să vezi. O să avem morcovi și ceapă și cartofi din belșug. Nu-i las eu să câștige pe nemernicii care au făcut asta.

Și-a șters lacrimile cu dosul palmei, și erau lacrimi crunte.

— Știi ceva, Barney? În războiul de dinainte, în tranșee, nu i-am urât o clipă. Erau și ei acolo, niște friți[2], soldați ca și noi. Dar acu', e altfel. Au făcut aici ce-au făcut și-n Coventry, căminul meu, orașul meu, familia și prietenii mei. Îi urăsc. Și pentru ce mi-au făcut la grădină îi urăsc. N-aveau niciun drept.

Mi-a luat mâna și a ținut-o strâns. Mai făcuse asta și înainte, de câte ori eram supărat. Acum însă el era cel supărat, iar eu îl strângeam de mână și îl alinam.

Doar în privința Marelui Jack cel Negru nu exista nicio alinare pe lume.

În noaptea raidului stătuserăm cu toții în adăpostul din strada Mulberry, strângându-ne în brațe unii pe alții, știind că următoarea bombă ne poate veni de hac. Încercam să nu stăm cu urechea ciulită la următoarea, dar nu reușeam. Cu fiecare bombă care exploda, speram din răsputeri că e și ultima. Dar nu era. Niciodată. Eu și mămica ne agățaserăm de bunicul ca de o stâncă de neclintit, brațele lui puternice înconjurându-ne, strângându-ne lângă el. Ne cântase cântece cu o voce răgușită, care se ridica deasupra scâncetelor, a plânsetelor și a țipetelor

---

[2] Termen peiorativ pentru soldaţii germani, dar nu numai, derivat din numele Fritz (n. tr.).

din jur, chiar și deasupra bombelor care se apropiau din ce în ce mai mult, făcând pământul să se cutremure și umplând adăpostul de praf.

Când, în sfârșit, sirena ne anunțase încetarea bombardamentului și teroarea se risipise, am ieșit din adăpost – câte ore am stat acolo, nu știu – și am găsit lumea de deasupra noastră în dărâmături și ruine, înfierbântată de la incendiile care încă mocneau peste tot. Strada Mulberry, sau ce mai rămăsese din ea, era sufocată într-un nor de fum înțepător, care atârna precum o ceață împrejurul și deasupra noastră. Nu mai aveam cum să respirăm aer curat, iar cerul dispăruse.

Agățându-ne de-o ultimă speranță, ne-am croit drum spre casă, spre casa noastră, aflată în capătul străzii. Dar casa nu mai era. Căminul nostru nu mai era. Și nu doar el. Întreaga stradă era de nerecunoscut – pur și simplu dispăruse. Doar felinarul mai rămăsese în picioare, cel din fața fostei noastre case, cel care îmi luminase, noapte de noapte, fereastra. Erau acolo prieteni și vecini, un polițist și un observator aerian, toți cățărați pe grămezile de moloz, căutând cu disperare. Mămica a zis că mai stă să vadă ce se poate recupera, îndemnându-l pe bunicul să mă ducă de acolo. Era necăjită, plângea, și era clar că nu mă voia lângă ea. Dar trenulețul meu era pe undeva pe-acolo, sub dărâmături, la fel și autobuzul meu cel roșu, primit în dar de Crăciun, și toți soldățeii de tinichea de pe raft, și scoica mea specială, de pe plaja din Bridlington.

Am alergat la grămada de moloz și am început să mă cațăr în patru labe.

Voiam să caut. Până le găseam. Trebuia să le găsesc. Însă agentul de apărare civilă m-a apucat de braț și m-a tras înapoi, după care, în ciuda protestelor mele, m-a luat pe sus și m-a dus la mami.

— Autobuzul meu, am strigat atunci, și soldățeii, lucrurile mele.

— E prea periculos, Barney, mi-a zis mămica, scuturându-mă de umăr ca să mă potolesc. Mergi cu bunicul, bine? Te rog, Barney, fă ce ți se spune. O să-ți aduc ce reușesc să găsesc, promit.

Așa că bunicul m-a dus la grădină, să verificăm, zicea el, dacă e totul în ordine. Dar eu știam că motivul era altul: mami nu voia să rămân acolo, în preajma atâtor oameni care plângeau. Doamna McIntyre stătea pe trotuar, în fața prăvăliei, cu dresul rupt și picioarele sângerând. Se uita în gol, trecându-și degetele peste mărgelele rozariului și murmurând o rugăciune. Domnul McIntyre era pe-acolo pe undeva, dar nimeni nu reușea să-l găsească.

Nu era drum lung de la grădina de legume până la câmpul unde bunicul îl ținea pe Jack cel Negru, bătrânul nostru cal de povară și, de la moartea bunicii, prietenul de suflet al bunicului – și-al meu, la o adică. Jack cel Negru era calul alături de care

bunicul muncea și cu care vorbea de dimineață până seara, zi de zi, în timp ce distribuiau cărbune în tot orașul. Uneori mergeam și eu cu el, după școală și la sfârșit de săptămână. Nu puteam să car sacii de cărbune, erau prea grei. Misiunea mea era să-i împăturesc pe cei goi și să-i așez frumos într-un teanc în spatele căruței, și să mă asigur că Jack cel Negru avea mereu porumb în traistă și apă de băut. Așa că eu și Jack eram prieteni la cataramă.

Când am ajuns, toate păreau a fi la locul lor: bătrânul șopron șubred era încă în picioare, găleata de lângă ușă era plină cu apă, iar traista de fân, acum goală, atârna moale de tavan. Însă nici urmă de Jack cel Negru.

Apoi am văzut gardul distrus – fugise. Deloc surprinzător, cu ploaia aceea de bombe.

— A șters-o pe undeva, a zis bunicul. Se descurcă el. Calul ăsta e în stare să-și poarte singur de grijă. Se descurcă el. Nu e prima dată. O să se întoarcă. O să găsească drumul spre casă, ca-ntotdeauna.

Dar eu știam, chiar în timp ce vorbea, că spune asta doar așa, sperând că era adevărat, dar temându-se de ce era mai rău.

2

N-au trecut decât câteva minute până l-am găsit pe Jack cel Negru, zăcând în iarba de la marginea pădurii. Iar printre copaci se zărea craterul lăsat de bombă. Arborii din jurul lui fuseseră aruncați în aer, arși, ciuntiți. Jack zăcea nemișcat. Nu părea să aibă urme de lovituri. M-am uitat în ochii lui larg deschiși. Bunicul îngenunchease lângă capul lui cel mare și îi pipăia gâtul.

— Rece a spus el. e rece. Sărmanul meu bătrânel. Sărmanul meu bătrânel.

Plângea în tăcere, cutremurându-i-se tot corpul.

Atunci n-am plâns, dar am fost la un pas când, în tren, mi-am amintit din nou totul, bunătatea din ochii lui și cum tânjeam să îl văd respirând iar, să nu-l mai văd așa de țeapăn. Mi-am simțit lacrimile adunându-se în gât.

— Ți-e bine, băiete? m-a întrebat în șoaptă străinul, aplecându-se către mine.

Dar în locul meu a răspuns tot mami, și de data asta am

fost ușurat că a făcut-o, pentru că lacrimile îmi ajunseseră în gură și n-aș fi putut să vorbesc nici dacă aș fi vrut.

— Am fost bombardați, i-a explicat mami bărbatului. E cam necăjit.

— Și, colac peste pupăză, are brațul rupt, a spus el. Cum s-a întâmplat?

— La fotbal. E-nnebunit după fotbal, așa-i, Barney?

Am dat din cap că da. Nici nu eram în stare de mai mult.

— Am pierdut casa. Pe strada Mulberry era, a continuat mami. Am pierdut cam tot. Ca mulți alții, bănuiesc. Dar am avut și noroc. Am scăpat cu viață, nu? a mai zis ea, luându-mă de mână. Un braț rupt nu-i mare scofală, dacă te gândești... Așa că, nu tre' să ne văicărim, nu? N-are rost, corect? Să mulțumim Cerului. Ne ducem să stăm la soră-mea, în Cornwall, la malul mării, nu, Barney? Mevagissey. Frumos loc. Nu-s bombe acolo. Doar mare și nisip și soare. Și-o grămadă de pești. Ne plac teribil cartofii prăjiți cu pește, așa-i, Barney? Și ne place și de tușica Mavis, nu?

Îmi plăcea, într-un fel. Dar încă nu puteam să vorbesc.

Mami s-a oprit o vreme din vorbit și am rămas tustrei așa, legănați de tren, privind la fumul care zbura prin dreptul ferestrei. Ritmul începea să se schimbe, țăcănitul roților fiind tot mai rapid – *țac-țac, țac-țac, țac-țac-țac.*

— Au lovit și catedrala, știți, a zis iarăși mami. N-a mai rămas nimic. Un loc vechi, încântător. O frumusețe de clopotniță, o vedeai de la mile depărtare. De ce-or face toate astea? E o nemernicie, asta e. O nemernicie.

— Așa e, a încuviințat străinul. Și se-ntâmplă să cunosc strada Mulberry. Am crescut acolo. Într-un fel. Am văzut ce i-au făcut. Am fost acolo după raid, să scot oamenii de sub dărâmături. De la Apărarea Civilă, sunt controlor aerian. Cu asta mă ocup, a continuat el.

Dar acum părea să vorbească mai mult cu el însuși, să

gândească cu glas tare, să-și amintească.

— Apărarea Civilă, prevenirea și stingerea incendiilor. Doar că nu poți să stingi o furtună de foc. Un infern, asta a fost. Am fost acolo. S-ar zice că n-am făcut mare scofală, nu?

Și atunci mi-am dat seama unde îl mai văzusem pe străinul acela. El era controlorul aerian care mă dăduse jos de pe mormanul de moloz. Arăta altfel fără **UNIFORMĂ,** fără cascheta de metal. Dar el era. Eram sigur. L-am surprins privindu-mă foarte atent, încruntat, de parcă m-ar fi recunoscut și el.

— Ai făcut și dumneata ce-ai putut, i-a răspuns mami, absentă, văzându-și de tricotat. Tot ce se poate face, nu? Tăticul lui Barney e plecat pe mare, în armată. În Corpul Regal al Inginerilor. Face și el ce poate. La fel ca bunicul lui. El a rămas în Coventry, zice că o să continue ca și până acum. E cărbunar, afacere de familie. Casele trebuie încălzite, zice. Mașinile de

gătit trebuie aprinse, zice. Nu poate să-și lase baltă clienții. La care eu îi zic: „Dar abia de-au mai rămas câteva case în picioare.” Iar el îmi răspunde: „Atunci, trebuie să le construim la loc, nu?” Așa c-a rămas, să facă tot ce poate, ce se cuvine, crede el. Și eu cred la fel. Nimeni nu poate să ceară mai mult de-atât. Fă ce crezi tu că e bine, și n-o să greșești prea tare. Trebuie să faci tot ce poți. Asta-i zic și lui Barney, nu, puișor?

— Da, mami, îi răspund, regăsindu-mi vocea.

Și era adevărat, îmi spusese întotdeauna asta. Profesorii îmi spuneau și ei cam același lucru. Ba chiar în fiecare zi.

— Uneori însă, a spus bărbatul, vorbind lent și cu un aer gânditor, necazul e că tot ce poți tu să faci nu e de-ajuns. Uneori, ce ți se pare că e bine să faci în momentul ăla, se dovedește a fi o greșeală.

Apoi s-a lăsat pe spătarul banchetei, parcă ostenit de atâta vorbărie. Era limpede că mami nu-l recunoscuse. Am vrut să-i spun, dar, cu el de față, nu puteam. Bărbatul s-a întors să se uite pe geam și, o vreme, s-a lăsat tăcerea.

Iubesc trenurile – șuieratul și pufăitul lor, ritmul roților și țăcănitul lor, legănarea vagoanelor, fluieratul și țipătul ascuțit al locomotivei, urletul care însoțește intrarea într-un tunel, în întunericul adânc și tunător, de unde, fără veste, ieși din nou la lumina zilei și vezi caii îndepărtându-se la galop peste câmpuri, iar oile și ciorile împrăștiindu-se. Îmi place totul. Îmi plac și gările, aglomerația din ele, trântitul ușilor, șeful de tren cu chipiul lui țuguiat, fluturarea stegulețului, respirația motorului, care așteaptă să dea drumul șuieratului său ascuțit. Apoi izbucnește șuieratul și se aude *ciu-ciu-ciuuu!*

Îi spusesem tatei, când fusese ultima dată acasă, în permisie, că mă hotărâsem să mă fac mecanic de locomotivă. Lui îi plăcea grozav să meșterească la motoare – generatoare, motociclete, mașini, orice repara. Așa că i-a părut bine să audă că voiam să mă fac mecanic de locomotivă. Mi-a zis că motorul cu aburi e cea mai frumoasă mașinărie creată de om. Faptul că eram în tren, în dimineața aceea, era o alinare pentru mine. Poate că nu reușisem să-mi scot din minte noaptea de groază din adăpost, nici imaginile înfiorătoare care ne-au întâmpinat a doua zi – doamna McIntyre șezând pe trotuar, cu rozariul în mână, cu viața și căminul ei distruse – casa noastră, ajunsă un morman de dărâmături și bunicul îngenuncheat deasupra lui

Jack cel Negru. Însă ritmul trenului și legănarea lui mă liniștеau cumva, mă adormeau.

Lângă mine, mămica amuțise de tot și dormea dusă, cu capul atârnat, de parcă stătea să-i cadă în orice clipă. Încă mai strângea în mâini andrelele, iar în poală se odihneau ghemul de lână și-o jumătate de șosetă pentru tati.

Deci, nu mai rămăsesem decât eu și străinul de pe bancheta din față – care, după cum se dovedise, ni era chiar un străin. Se uita la mine din când în când, de parcă ar fi vrut să mă întrebe ceva, dar se răzgândea mereu. În cele din urmă, s-a aplecat spre mine și m-a întrebat în șoaptă:

— Pe tine te-am dat jos de-acolo, după raid, nu, băiete? Pe strada Mulberry?

Am încuviințat în tăcere.

— Știam eu. Deci suntem amândoi puști din Mulberry. Nu uit niciodată figura cuiva. Țin minte cum mă gândeam, în timp ce te dădeam jos, că-mi amintești de mine – la vârsta ta, firește. Mi-am rupt și eu o dată brațul, când eram mic. Nu la fotbal, am căzut de pe bicicletă. Mă bucur să te revăd. Îmi semeni, bucățică ruptă.

Îmi zâmbea și dădea din cap. Apoi a continuat:

— Taică-tu unde e, unde luptă? Unde l-a trimis armata?

— Africa. În deșert. Are grijă de tancuri, le face să meargă, le repară când se strică. Nisipul intră peste tot, zice el. Mai zice și că e foarte cald, milioane de muște.

— Acolo ar trebui să fiu și eu. Am fost o dată, când eram în armată. În Africa de Sud, acum multă vreme Ast-ar trebui să fac acum, să lupt, ca taică-tu. Dar nu vor să mă ia, cu piciorul ăsta prăpădit, a zis și s-a bătut ușor pe genunchi. De la ultimul război. A mai rămas pe undeva o bucățică de șrapnel. Și-oricum, sunt prea bătrân, au zis. Prea bătrân? La patruzeci și cinci? Prostii. Și-uite-așa am rămas acasă, unde stau cu mâinile în sân. Apărare Civilă, observator aerian. Numa de asta mai sunt bun – să umblu de colo până colo și să fluier, să le spun oamenilor să tragă perdelele cânt e black-out[3]. Ar trebui să fiu pe front. Le-am și spus eu, mai mult decât oricare altul, ar trebui să fiu pe front, să-mi fac datoria, ca taică-tu. Nu-s prea bătrân. Încă mai am vlagă să alerg. Dar pot să stau pe loc și să lupt, nu?

---

[3] Măsură de apărare împotriva atacurilor aeriene, constând în camuflarea oricăror surse de lumină (n. tr.).

Îi tremurau buzele. Vedeam că încearcă din răsputeri să se stăpânească, iar asta m-a speriat puțin.

— Dar n-au vrut să asculte și pace, a continuat el. Stai acasă, mi-au zis. Ți-ai făcut datoria data trecută. Ca dovadă, ai și niște medalii. Medalii, a repetat el, uitându-se într-o parte și clătinând din cap. Astea nu înseamnă nimic. Dacă ar ști ei. Numai de-ar ști...

Am crezut că terminase ce avea de spus, dar m-am înșelat.

— Mă rog. Am făcut cum mi-au zis. Doar n-aveam de ales, nu? Însă ce poți să faci cu ploaia asta de bombe, cu școlile, spitalele și casele distruse, și cu toți oamenii ăștia, uciși cu sutele. Copii de vârsta ta, bebeluși. Am scos zeci și zeci, și cei mai mulți deja morți. Care-i rostul? Trebuie să te lupți cu ei. Ar fi trebuit să tragem în ei cu tunurile, să-i doborâm de pe cer. Ar fi trebuit să trimitem avioane care să-i doboare. Au venit cu sute de bombardiere și au dat foc orașului, iar eu n-am fost în stare decât să alerg pe străzi, suflând în fluier, și să scot lumea de sub dărâmături...

Aici s-a oprit iarăși, prea tulburat ca să mai continue.

Nu știam ce să spun, așa că n-am spus nimic si m-am uitat pe geam. Trenul străbătea zgomotos peisajul de țară, trecând ca o săgeată pe lângă stâlpii de telegraf. Am numărat o sută înainte să mă plictisesc de asta. Picăturile de ploaie se fugăreau pe geamuri. M-am uitat la nori, la cum se ridica aburul scos de tren și se amesteca cu ei, închipuind când un leu răgind, când o hartă a Marii Britanii sau un chip de uriaș cu un singur ochi. Un ochi adânc și întunecat, un ochi mișcător. Mi-a luat câteva momente să-mi dau seama că ochiul era, de fapt, un avion. Până să realizez și să înțeleg bine asta, am descoperit că nu mai distingeam bine chipul uriașului. Norul era doar un nor, din care ieșea un avion.

Atunci am simțit că mă înțeapă ceva la ochi. Am știut imediat că e o pietricică intrată pe fereastra deschisă. Îi simțeam tăișul. M-am frecat si am clipit, dar oricât m-aș fi străduit, nu puteam să scap de el. Nu reușeam să o scot nici cu degetul, nici clipind, nicicum. Nu reușeam decât să înrăutățesc lucrurile, să mă doară și mai tare.

Străinul s-a aplecat spre mine, mi-a apucat mâna si a îndepărtat-o cu blândețe, zicând:

— Asta nu te-ajută, băiete. Lasă-mă pe mine. Ți-l scot

numaidecât. Așa, nu te mișca, bravo. Capul pe spate.

Mă ținea bine de umăr, ca să nu mă mișc. Apoi a încercat sa-mi desfacă pleoapa cu degetul mare. Era greu să stau locului, să nu tresar, să nu clipesc. Îi simțeam colțul batistei atingându-mi ochiul. Am clipit. Nu m-am mai putut abține. A durat ceva, dar, din senin, n-am mai simțit nimic. Străinul s-a rezemat iarăși de spătarul banchetei, zâmbind și arătându-mi triumfător grăuntele negru de pe batistă.

— Vezi? Ce intră trebuie să și iasă. Gata, de-acum nu mai ai nimic.

Clipind, mi-am dat seama că avea dreptate. Grăuntele de zgură dispăruse. După aceea am tot verificat, clipind de mai multe ori ca să fiu sigur.

Asta făceam puțin mai târziu, în timp ce mă uitam pe geam, și așa am văzut avionul ieșind din nori. Doar că acum zbura mai jos decât înainte și era mai aproape. Un avion de vânătoare! Și venea drept spre noi!

— Un Spitfire[4]! am strigat, împungând geamul cu degetul. Uite! Uite!

Mami s-a trezit numaidecât, și ne-am adunat tustrei la fereastră.

— Ăla nu-i Spitfire, băiete, m-a contrazis străinul. E un blestemat de Messerschmitt 109, asta e. Un avion nemțesc. Și coboară spre noi, ne atacă. Îndepărtați-vă de fereastră! Imediat!

---

[4] Cel mai cunoscut avion de vânătoare britanic din Al Doilea Război Mondial, „erou”, alături de Hawker Hurricane, al Bătăliei Angliei (1940), când a înfruntat cu succes și a respins atacurile Messerschmitt-urilor 109, principalul tip de avion de vânătoare al aviației militare germane (n. tr.).

3

Ne-a înșfăcat pe amândoi și ne-a tras în jos, pe podeaua compartimentului. Dintr-odată, deasupra noastră s-a auzit un huruit, apoi focuri de mitralieră, zgomot de sticlă spartă, țipete, șuieratul trenului care accelera încontinuu. Mă ridicasem în genunchi, vrând să mă uit pe geam, să văd ce se întâmplă, dar străinul m-a tras la loc pe podea și m-a ținut acolo.

— O să se întoarcă, mi-a zis. Stai unde ești și nu te mișca, ai auzit!?

Ne ținea acum strâns lângă el, înconjurându-ne cu brațele, acoperindu-ne capetele cu mâinile, protejându-ne.

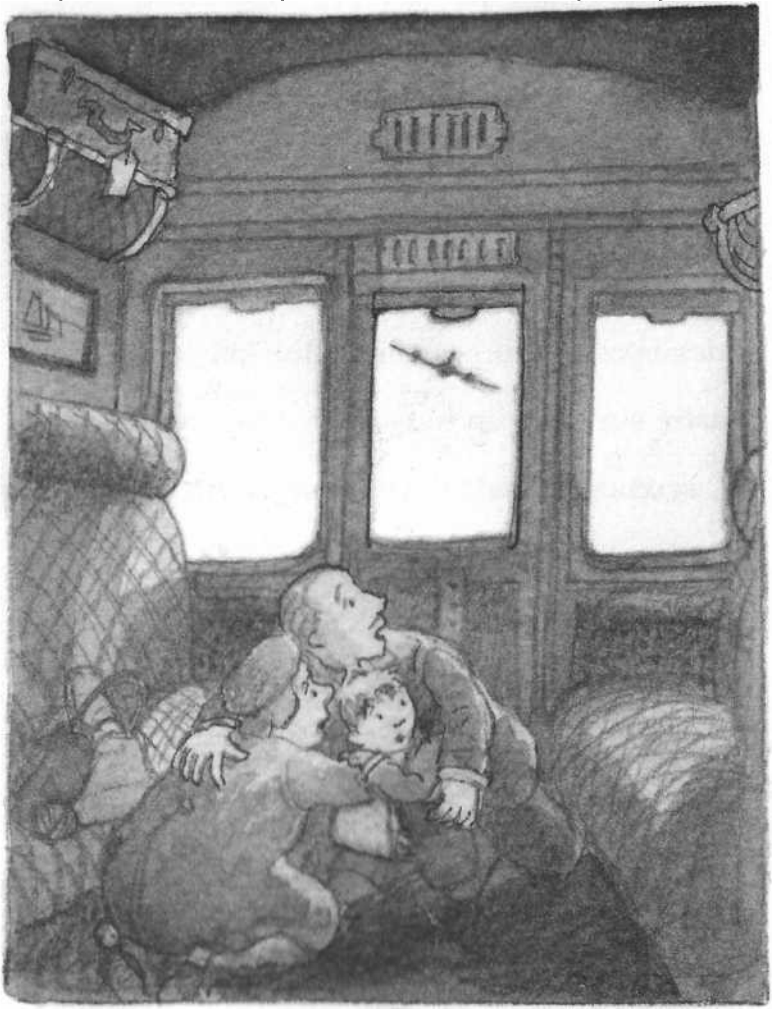

A avut dreptate cu avionul. Peste doar câteva momente, s-a întors și a început din nou să atace. Am auzit explozia unei

bombe și răpăitul continuu al mitralierei și, odată cu el, tânguirile și mugetul motorului avionului care trecea pe deasupra noastră. Și-n tot acest timp, trenul gonea din ce în ce mai repede, până când, brusc, ne-am trezit aruncați în bezna unui tunel. Tot atunci s-a pus frână, zgomotul puternic, scrâșnit rănindu-mi timpanele. Ne-am trezit azvârliți violent unii într-alții, înghesuiți jumătate deasupra banchetei, jumătate dedesubt. Țipătul ascuțit al frânelor parcă nu se mai termina. Străinul a continuat să ne țină strâns lângă el, până ce, într-un târziu, șuierând și cutremurându-se, trenul s-a oprit, iar noi am rămas să zăcem laolaltă, în întuneric. Aveam impresia că trenul și pasagerii lui respirau la unison, gâfâind, încercând să se liniștească. În compartiment domnea un întuneric dens, o beznă desăvârșită.

— Nu-mi plac tunelurile, am zis, străduindu-mă să-mi ascund groaza. Mami, cât o să rămânem aici?

— Alt loc mai bun n-am putea găsi în clipa asta, băiete, mi-a spus străinul. Suntem în siguranță aici. Avem pentru ce să-i fim recunoscători mecanicului. O să rămână aici cât va fi nevoie, socotesc eu. Să nu-ți faci griji, băiete, a mai zis el, ajutându-mă să mă ridic și așezându-mă pe banchetă.

Am simțit brațul mamei cuprinzându-mi umerii. Știa prin ce trec. Nu avionul german mă îngrozea, nici tirul de mitralieră – astea erau foarte palpitante. Ce mă îngrozea era întunericul, zidul acela gros, solid de beznă dimprejur, care se apropia de mine și mă cuprindea cu totul. Mami știa că nu suport întunericul, că trebuia să am mereu o lumină aprinsă la ușa dormitorului, pe lângă felinarul din fața casei. Am înghițit nodul de frică pe care-l simțeam ridicându-mi-se în gât, dar degeaba. Se ridica iar și iar, ca niște sughițuri de spaimă care nu se mai opreau.

— E de la întuneric, i-a explicat mami. Lui Barney nu-i place. Nu i-a plăcut niciodată.

— Nici mie nu-mi place, a zis străinul.

Și-n timp ce spunea asta, în beznă s-a zărit o licărire neașteptată, urmată de-o flacără portocalie care i-a luminat fața și zâmbetul, apoi întregul compartiment.

— Fumez pipă, așa că am mereu o cutie de chibrituri la îndemână. Swan Vestas... le știi, alea cu o lebădă pe cutie.

Mi-a arătat-o. A zornăit când a zgâlțâit-o.

— Vezi? Sunt bune, țin mai mult.

Pe dată mi s-a domolit frica, și-am știut că va rămâne așa cât timp va arde chibritul.

— Chestia e, băiete, a reluat străinul, că, din câte îmi dau eu seama, o să stăm aici mult și bine. În locul mecanicului, eu nu m-aș mișca din tunelul ăsta până n-aș fi convins că avionul – și cred că au fost două, poate chiar trei, cine știe? – până n-aș fi convins că au plecat. Ne-au văzut intrând aici, corect? Deci e posibil să pândească afară, până ieșim. După cum ți-am zis, ce intră trebuie să și iasă. Iar ei știu asta. Necazul e, Barney, a zis el, aplecându-se mai aproape de mine, că un chibrit nu durează o veșnicie, nici măcar unul Swan Vestas, iar astea țin mai mult decât altele. Așa că tre' să facem puțină economie. Mai am... unu, două, trei, patru bețe – în afară de ăsta, iar ăsta e deja pe terminate, nu? Deci, mai devreme sau mai târziu, va trebui să-l sting, altfel mă ard la degete. Însă nu trebuie decât să mă rogi să aprind altul, și s-a făcut. Floare la ureche. Doar că nu va fi nevoie, nu, băiete? Pentru că știi că mămica e aici, la fel și eu. Nu ești singur. Ăsta-i necazul, băiete, că întunericul te face să te simți singur, singurel. Dar tu nu ești, așa-i?

— Așa cred.

Se uita drept în ochii mei. Parcă îmi inspira curaj – cu ochii, cu zâmbetul. Apoi a suflat în bățul de chibrit și, dintr-odată, am fost iarăși în întuneric. Nu-mi plăcea, dar cumva nu conta, oricum nu la fel de mult ca înainte ori pe cât mă așteptasem să conteze.

— E băiat curajos, Barney al meu, a zis mami. Nu?

— Cu siguranță, domniță, a răspuns străinul. Fapt dovedit. Cred c-ar fi bine să închidem geamul.

L-am auzit ridicându-se și trăgând geamul în sus.

— Doar nu vrem să se umple compartimentul de fum, nu? Curând, tunelul o să fie înecat de fum.

— Necazul e c-o să fie aer închis și o să se facă foarte cald aici, a zis mami. Dar aveți dreptate – înăbușitor e mult mai bine decât plin de fum.

Probabil că stăteam așa de ceva vreme, pe întuneric, fără ca vreunul din noi să scoată vreo vorbă, când străinul a zis:

— Trebuie să ne omorâm cumva timpul. Știți ce făceam noi în tranșee, în ultimul război? Mai tot timpul când e la război, știți ce face omul? Stă și așteaptă să se întâmple ceva, sperând că n-o să se întâmple. Așteptarea e întotdeauna partea cea mai grea. Stăteam ghemuiți în adăpost, speriați de moarte, și așteptam să explodeze deasupra noastră următorul proiectil – scârboase drăcii mai erau și alea. Sau așteptam „starea de alertă” din primele ore ale dimineții. Trebuia să fim „în stare de alertă”, înțelegi, fiin'că atunci le plăcea friților să atace. La prima geană de lumină, din soare, din cețuri. Și știți ce mai făceam uneori? Ne spuneam povești – adesea în întunericul din adăpost – cum suntem și acum. Am putea să spunem povești, dacă vrei. Ce zici, băiete?

— Doar dacă sunt palpitante, ca ale bunicului Barney? a zis mami, răspunzând, ca de obicei, în locul meu.

Avea dreptate însă. Îmi plăceau poveștile, dar numai cele în care lucrurile se petreceau cu repeziciune – naufragii, pirați și comori, vrăjitori și gnomi, lupi și tigri, povești cu insule pustii și jungle și fotbal. Bunicul știa ce-mi place și-mi spunea atât de bine poveștile astea, că ajungeam să cred fiecare cuvânt și nu voiam să se mai termine. Cumva, nu știu cum, dar izbutea de fiecare dată să strecoare în poveștile lui și-un cal, pe nume Jack cel Negru, sau un meci de fotbal în care echipa orașului Coventry câștiga, iar asta-mi plăcea la nebunie. Le făcea cumva

mai adevărate în ochii mei.

— Mă rog, a zis străinul, bunicul tău nu-i aici, și oricum, nu cred că m-aș putea măsura cu el. Dar aș putea să încerc, nu? Să spun și eu o poveste. Din păcate nu cu pirați, nici cu insule pustii sau gnomi, ori altele de felul ăsta. Nu prea mă pricep să inventez. Dar aș putea să-ți spun o istorie adevărată. Ba mai mult – una pe care n-a mai auzit-o nimeni, niciodată. Ce zici? Îți plac poveștile adevărate, băiete?

— Firește că-i plac, a răspuns mami, râzând.

Am simțit, chiar înainte să se întâmple, că urmează un moment jenant.

— Lui Barney al meu îi plac tot felul de povești. Ba chiar mai scornește și el câte una, din când în când, a adăugat, împungându-mă cu subînțeles. Și se pricepe. Nu-s din cele adevărate, firește. Ne spune minciunele de-ale lui, ne mai toarnă uneori câte-o gogoșică, nu, Barney? Toți facem asta, cred. N-ar trebui, evident, dar tot facem. În fine, am fi bucuroși să ascultăm povestea dumitale, așa-i, Barney? Și, cum spui dumneata, ne mai trecem vremea cât stăm închiși aici. Deja e cam cald și înăbușeală, nu?

— Prea bine, atunci, a început străinul, după o mică pauză. Iată cum sună povestea mea. Mă rog, nu chiar *a mea*. E despre un amic, un prieten foarte bun, s-ar putea spune. Îl cunoșteam mai bine decât oricine alt-cineva.

— Cum îl chema? l-am întrebat.

Un moment de tăcere.

— William Byron, a răspuns străinul. Dar nu era numele lui adevărat. Nici el nu știa cum îl cheamă. Ăsta era numele pe care i-l dăduseră. Pentru prieteni, era doar Billy și-atât. Pentru restul, era Billy Byron.

SFÂRȘITUL PĂRȚII ÎNTÂI

AU MAI RĂMAS PATRU CHIBRITURI...

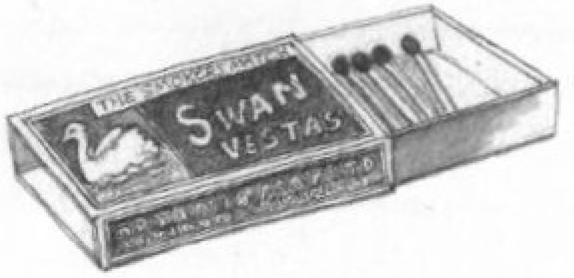

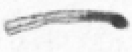

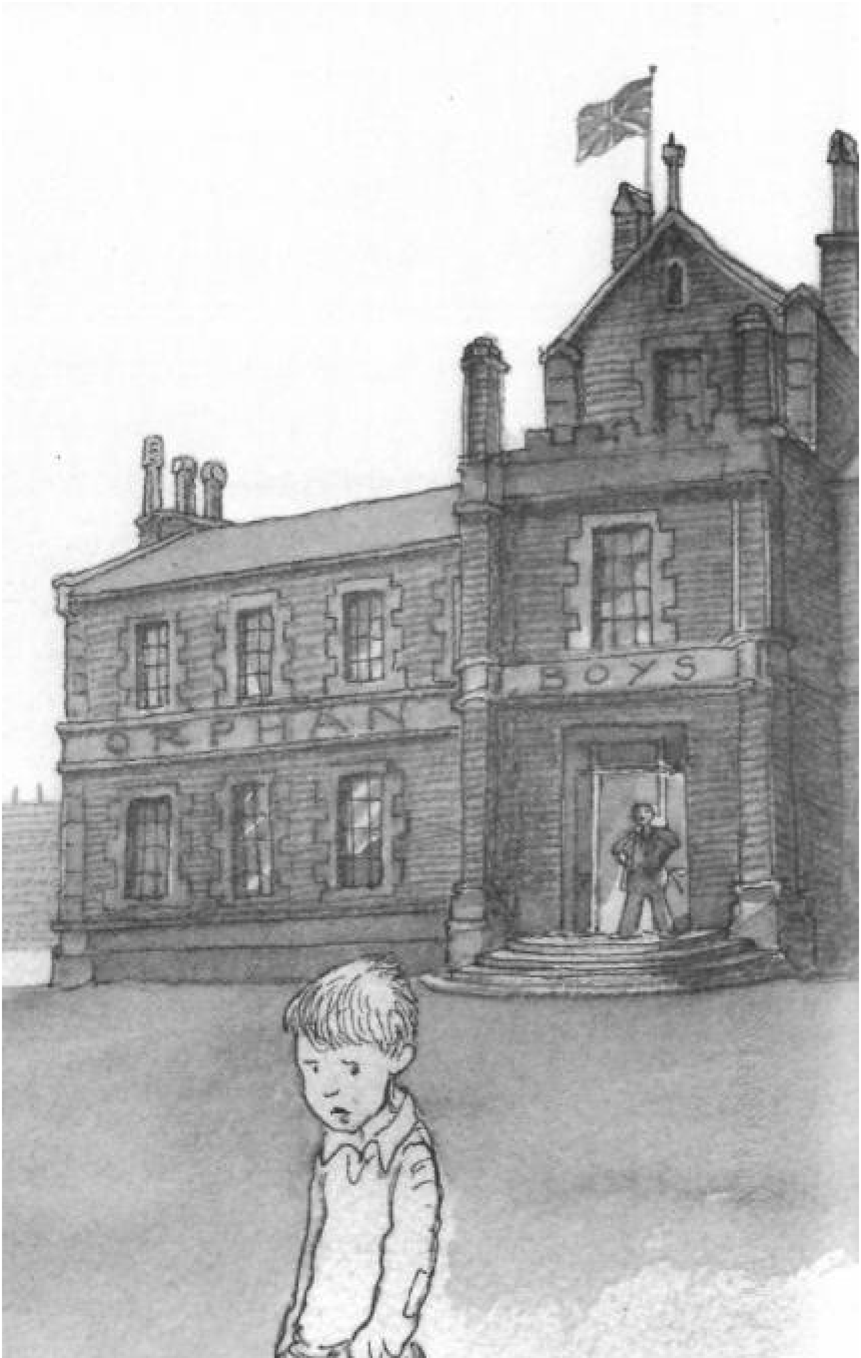
ORPHAN
BOYS

Partea a doua

BILLY BYRON

1

— S-ar putea spune, cred, că-l cunosc pe Billy Byron ăsta de când mă știu, a început străinul. Am copilărit împreună, eu și Billy, aceeași stradă, același oraș, același orfelinat, aceeași școală. Școala Elementară St Jude. La capătul străzii Mulberry.

— Și Barney merge la St Jude, a exclamat mami. Așa-i, Barney? De fapt, mergea. În fine.

— Măi să fie! Ce mică e lumea. Ciudat, ei? St Jude. Strada Mulberry. Parcă ne-a fost scris să ne întâlnim. Acolo era și orfelinatu' nostru, pe Mulberry. Puștii din strada Mulberry, așa ni se spunea.

— Îmi amintesc de orfelinatul ăsta, a continuat mami. Dar a fost demult. L-au dărâmat cu ani în urmă. S-au făcut case acolo, și-un magazin. Prăvălia doamnei McIntyre. Acum, s-a dus și aia.

Brusc, pe culoar a început să danseze lumina unei lanterne, iar ușa compartimentului nostru s-a deschis și s-a auzit o voce:

— Sunt șeful de tren, doamnă. Mă asigur că e toată lumea teafără.

Lanterna a luminat rapid interiorul compartimentului, după care s-a oprit un moment pe fața și chipiul țuguiat al șefului de tren.

— N-o să mai rămânem mult aici, cred, a zis el.

— Vreun rănit? a întrebat mami. În celelalte vagoane?

— Nu cred. Până acum n-am văzut niciunul.

— Cât o să mai stăm aici? Trebuie să schimbăm trenul la Londra. Știți, nu putem să întârziem. Mergem în Cornwall.

— Norocul dumitale, i-a răspuns șeful de tren. O oră, poate. Cel mult. Ne scuzați, doamnă, însă domnul Hitler al nostru vrea să se joace nițel. Mă întorc mai încolo. Nu vă mișcați de-aici.

Și-a dispărut, trăgând ușa după el și lăsându-ne iarăși în beznă.

— Unde rămăsesem? a întrebat străinul. Eram abia la început, nu?

— Erați la orfelinatul din strada Mulberry, l-a lămurit mami.

Așa, la orfelinat. Acolo m-a lăsat tata, după moartea maică-mii, și a plecat. Nu l-am mai văzut de-atunci. Ducă-se. Totuși, orfelinatul ăsta nu era un loc chiar așa de rău. Ne-a dat un nume, un acoperiș deasupra capului, ceva de mâncare. Însă, cam atât. Era frig noaptea, iar mâncarea, oribilă. Dar la școală era frumos. Uneori, ne mai necăjeau ăștia de la orfelinat,

bineînțeles. Mucoșii din Mulberry, așa ne ziceau. Da' eu și Billy nici că-i luam în seamă. Ciomegele, pietrele și alte chestii din astea. Făceam totul împreună, chiuleam împreună, eram puși la colț împreună, ne luam ciomăgeala împreună. Fără nicio grijă pe lume, așa era; un nătărău vesel, cum s-ar zice. Mereu i-a plăcut să deseneze; încă din copilărie. Păsări; cel mai mult îi plăceau păsările. Mierle, măcăleandri, ciori. Știa să le facă pe toate, Billy ăsta. Și oameni știa să facă. La un moment dat, cred că-i desenase pe toți din școala aia – chiar și pe profesori, care se mai și înfuriau. Credeau că-și bate joc de ei, dar nu era adevărat. Doar îi desena. Și de la școală am plecat tot împreună. Am lucrat la un hotel, unde trebuia să avem grijă de cazane, de grădină, zugrăveam, vopseam, decoram – slujbe din astea, mărunte. Locuiam în aceeași cămăruță, sus, în pod. Nu mai eram orfani, ci sclavi. Ne-au dat o singură zi liberă, în doi ani. O zi, atât. Am fost la Bridlington.

— Am fost acolo! am strigat. Am o scoică de-acolo, de pe plajă.

Și-atunci mi-am adus aminte de casa noastră distrusă de bombe, și de scoica mea specială, și de autobuzul londonez, și de soldățeii de tinichea. N-aveam să le mai văd vreodată.

— Avem multe în comun noi doi, a zis străinul. Bridlington... Frumos loc, ei? Așa cartofi prăjiți cu pește n-am mâncat nicăieri în altă parte. Am stat acolo, pe plajă, m-am uitat la mare și am tânjit să văd lumea de dincolo de orizont.

Billy a cules de-acolo o bucată de lignit, neagră și lucioasă, și-a zis că e pietricica lui norocoasă. Și chiar i-a purtat de multe ori noroc. Dar să nu ne pripim.

În fine, după ziua aia liberă, am început noi să ne gândim. Ni se urâse cu viața de slugă la hotelul ăla. Ne săturaserăm, da' rău de tot. Pe urmă, într-o duminică, am cunoscut un soldat în parc, lângă chioșcul fanfarei – mă rog, eu și Billy, amândoi. Soldatul ăsta cânta în fanfară. Și-am intrat în vorbă cu el. Ne-a povestit cum a bătut lumea-n lung și-n lat cu armata – Africa, Egipt, o dată și China. Și noi, eu și Billy, până unde ajunseserăm? Până la Bridlington. Billy n-avea familie, eu nici atât. Nu ne plăcea să băgăm cărbuni la cazane, să săpăm în grădină și să vopsim uși pe câțiva gologani. Iar soldatul ăsta ne-a zis că în armată primești de mâncare pe săturate, mâncare bună, și-ncă gratis. În fine, ce s-o mai lungesc, ne-am înrolat. Ne-au dat uniforme și puști, ne-au învățat pasul de marș și cum să tragem nițel, cum să lustruim ghete și insigne și cum să ne ținem ranița, după care am mărșăluit de colo până colo. Dar soldatul ăla din parc avusese dreptate – mâncarea era bună, se primea regulat și era gratis. Iar armata era de-o mie de ori mai bună decât munca din zori și până-n seară, chiar dacă era veșnic unul care zbiera la noi și ne spunea ce să facem, dar mai ales ce să nu facem. De fapt, dacă stau să mă gândesc bine, era cam ca la orfelinat. Dar aveam mulți prieteni și eram toți în aceeași oală. Era așa, ca o vacantă.

Pe urmă, într-o bună zi ne-au urcat pe toți în trenuri, cu puștile și echipament complet. Iar peste câteva ore ne-am trezit mărșăluind pe niște străzi, în sunetul fanfarei, cu oameni aplaudându-ne și fluturând stegulețe. Ne simțeam ca niște eroi adevărați. Pe urmă am urcat pe coverta unui vapor foarte mare. O mare aventură, asta credeam că o să fie. Numai că nici nu plecase bine vaporul, că ni s-a făcut tuturor rău. Și lui Billy îi era rău. Doar că el continua să zâmbescă. Așa era el – un zăpăcit vesel, mereu pus pe glume și pe desenat. Abia de știa să scrie, Billy al meu. Dar, frățioare, ce-i mai plăcea să deseneze!

Vă zic, era prima oară când vedeam marea. Dar mi-am dorit să fie si ultima! Știți ce? Nu încetează o clipă să ți se miște sub tălpi, iar chestia asta îți face stomacul să se întoarcă pe dos, ceva de speriat. Vă închipuiți ce ușurare a fost când, după săptămâni întregi de mare zbuciumată, ne-am trezit iarăși pe

uscat și iarăși în marș, chiar dacă și acolo urlau la noi tot timpul. Eram în Africa, Africa de Sud.

Departe tare de locul unde e taică-tu, băiete. Însă Africa e aceeași. Vedeam și noi lumea. Soarele strălucea și totul părea să fie splendid, mai puțin muștele și durerile de burtă.

— Splendid? l-am întrebat, nedumerit. Cum adică?

— Adică, atunci când te simți bine, când n-ai nicio grijă pă lume. Eram cu toții veseli ca niște cintezoi, veseli nevoie mare – splendid, ce mai? Deci, ajunseserăm și-n Africa, așa cum ne zisese soldatul de la fanfară. Am văzut girafe, lei și elefanți, și tot felul de animale. Ar trebui să vedeți soarele de-acolo când apune, mare și roșu, și e așa de aproape că l-ai putea

atinge cu mâna. Cum de lupte n-am avut parte, ne-au pus iar să mărşăluim de colo până colo, iar am fost în vacanţă, iar am stat de pomană. Mă gândesc acum ce zile fericite-au fost. Mâncare pe săturate, mulţi prieteni şi soarele care îţi încălzea sufletul. Billy desena ce apuca, mai mult animale,insecte şi copaci şi flori. Şi păsări, fireşte. Vulturi de tot felul. Bucuria lui cea mare era să sadă în faţa cortului nostru şi să deseneze. Ar trebui să-i vedeţi caietele cu desene – unele nu-s decât despre Africa.

Pe urmă, până să ne dezmeticim bine – era prin 1914 – ne-am trezit iarăşi pe un vapor, care a ieşit cu viteză din portul Cape Town şi a pornit-o spre casă, traversând aceeaşi mare zbuciumată. Mergeam acasă, fiin'că în Europa începuse războiul contra nemţilor. Kaiserul[5] avea o ditamai armata şi intrase cu ea în Belgia. Aşa că noi, ca să-i sărim în ajutor micuţei şi curajoasei Belgii, trebuia să ne luptăm cu el. Şi pentru asta era nevoie de cât mai mulţi soldaţi, printre care şi noi. Nu eram îngrijoraţi, mai degrabă foarte nerăbdători. Gata cu statul degeaba, aşa, aiurea. Gata cu mărşăluitul de colo până colo, aşa, aiurea. Billy, mai des, ardea de nerăbdare, de-abia aştepta. Ca noi toţi, de fapt. Eram soldaţi, nu? Îl goneam noi pe Friţ, cât ai bate din palme. Ne-am odihnit o grămadă pe vaporul ăla, am cântat o grămadă – asta când nu vomitam, vreau să zic. N-avea niciunul habar spre ce ne îndreptam şi, privind în urmă, cred c-a fost mai bine aşa.

[5] „Împărat", în lb. germ. în orig. Referire la Wilhelm al II-lea al Germaniei (1859-l941) (n. tr.).

2

Billy stătea mai mult pe punte – acolo nu-ți mai e așa de rău, zicea el – și desena balene și delfini și alte asemenea. Dar cel mai mult îi plăceau albatroșii, fiindcă pluteau în aer, planau, aproape fără să dea din aripi. Stăteau acolo nemișcați, parcă anume pentru el, și putea să-i deseneze în voie.

Mă rog, n-a trecut mult și-a trebuit să lase de-o parte blocul de schițe, fiindcă de-ndată ce-am debarcat, am pornit în marș prin Belgia. Războiul nu mergea prea bine – asta ni se spusese. Dar încă nu văzuserăm nimic cu ochii noștri. Eram tot niște flăcăiandri veseli și fără griji, tot în vacanță. Mai ales Billy. Ce ostaș era – țanțoș, nu rămânea un pas în urmă, nu ieșea niciodată din ritm, primul la orice muncă, oricât de grea.

Zgomotul luptelor se apropia din ce în ce mai mult. Pe lângă noi treceau convoaie de ambulanțe și vedeam limpede că erau pline cu răniți. Mai erau și care, pline vârf cu mobilă si alte bunuri, uneori cu un bou sau un cal legat în spate, și familii întregi care își târau picioarele pe drum, frânte de oboseală, cu bebeluși și copii care plângeau. Ți se rupea inima, vă jur. Asta ne-a tăiat curând pofta de cântec și de distracție. Am mers prin sate părăsite și în ruine, pe drumuri mărginite de leșuri umflate de cai și catâri. Iar odată, într-o biserică fără acoperiș, am zărit sute de tărgi și sicrie goale, adunate grămadă lângă zid. De-acum știam cu toții pentru cine erau pregătite.

Mai târziu, când am ajuns în tabără, Billy a scos blocul și a desenat coșciugele alea. Acum nu mai schița girafe alergând sau vulturi înălțându-se către cer, nici soarele mare și rotund al Africii, nici balenele din ocean, nici albatroși. În desenele lui vedeai chipul unui soldat rănit, transportat cu ambulanța, sau o bătrână adusă de spate, care trage de funie un cal sau o vacă. Și-apoi, într-o seară, a desenat-o pe fetița aceea, fetița care avea să-i schimbe viața pentru totdeauna, deși nici măcar nu știa cine e sau de unde vine.

Treceam în marș printr-un sat – un loc numit Poperinghe, chiar la ieșire din Ypres, în Belgia – când a văzut-o pe marginea drumului. O fetiță. Ședea acolo, cu genunchii la piept, legănându-se de una singură și scâncind. Am văzut-o cu toții când am trecut pe lângă ea. Era desculță, tremura de frig și își pierduse orice nădejde. Nu era prima pe care o vedeam în halul ăla. Dar părea așa de singură pe lume. Billy a mărșăluit înainte,

ca noi toți. Apoi, din senin, a rupt rândurile și-a alergat înapoi la ea. Sergentul a urlat la el. Billy nu l-a băgat în seamă. Coloana a încetinit și s-a oprit, cu toate urletele și înjurăturile sergentului, care voia să ne continuăm drumul. Am stat acolo și ne-am uitat cum Billy se ghemuiește lângă fetiță, îi vorbește și încearcă s-o aline. Dar nimic n-o mai putea alina.

Billy nu s-a gândit de două ori – a ridicat-o și-a adus-o pe brațe.

Acum venea și maiorul, călare, zbierând la Billy să lase fata și să treacă în coloană. Billy stătea acolo, foarte calm, iar ofițerul, cocoțat pe cal, îl făcea cu ou și cu oțet.

— De ce-ți închipui c-am venit aici, soldat? se răstea el. Îți închipui c-am venit să-i dădăcim pe oamenii ăștia? Dacă vrei să salvezi fata, dacă vrei să-i salvezi pe toți, atunci adună-ți forțele pentru când o să dăm de nemți. Alungă-i de unde au venit. Numai așa poți să o salvezi, pe ea și alte mii ca ea. Acum las-o jos, soldat, și treci înapoi în formație!

— Iertare, domnule, dar una ca asta nu fac, i-a răspuns Billy încetișor. O să mă bat cu nemții, cum ziceți, dar mai întâi trebuie să ducem copila asta la un spital de campanie. Altfel, moare. Are nevoie de ajutor, de-un doctor, domnule, și doctori avem, nu? E firavă ca un pisoiaș, domnule, o suflă vântul. Nu pot s-o las. N-are mamă, n-are tată, e singură pe lume. Și războiul ăsta e de vină. Toți ar trebui să avem o mamă și un tată și-o casă. Ea n-are nimic. Asta nu-i cinstit, domnule. Iar noi trebuie să facem ceva. Nu putem s-o lăsăm de izbeliște, nu, domnule?

Asta i-a luat piuitul maiorului. N-a mai zis nimic, nici el, nici sergentul. Așa că Billy a intrat iar în coloană și a dus-o pe fetiță la cel mai apropiat spital de campanie, înfășurată în mantaua lui, și cât a ținut drumul până acolo, n-a încetat o clipă să vorbească cu ea. Odată ajunși, toată lumea s-a așezat să se odihnească, iar Billy a întins-o pe o targă și i-a ținut mânuța câteva momente. Niște brancardieri au venit si au luat-o s-o ducă în cortul medical.

Niciunul din noi n-a uitat-o pe fetița aceea, mai ales Billy. Datorită ei a făcut el ce-a făcut mai târziu, mereu ne spunea asta. În parte și din pricina vorbelor aruncate în ziua aia de maiorul cocoțat pe cal, însă mai ales din cauza felului în care s-a uitat fetița la el când și-au luat rămas-bun în fața spitalului. În ochii ei era numai durere și deznădejde. Dacă înțelesese bine ce-i spusese – și n-a fost niciodată sigur se părea că numele ei era Christine. Asta-i tot ce-a știut vreodată despre ea. A desenat-o întruna, în săptămânile și lunilei care au urmat, și i-a scris numele sub fiecare desen. Și din ce-o desena, din ce se gândea și vorbea de ea mai mult, dintr-atât era mai sigur ce trebuia

să facă pentru ea și pentru toți copiii ca ea, rămași orfani după război.

Voia să facă tot ce-i stătea în puteri, să pună, cât mai grabnic, capăt războiului și suferinței.

Foarte curând după aceea ne-am trezit în prima linie a frontului, în tranșee. Și cu cât vorbim mai puțin despre ele, cu atât mai bine. Cârtițele își au locul sub pământ, poate și viermii, da' ăla nu-i loc pentru oameni. Să vă spun cinstit, la început nu s-a întâmplat mare lucru. Mai trecea câte un proiectil pe deasupra noastră și trebuia să ții mereu capul la cutie, să nu te nimerească țintașii. Ne era frică, sigur că ne era. Știam că friții ne-au pus gând rău și că sunt undeva acolo, la numai o sută de iarzi de tranșeele noastre, de cealaltă parte a terenului neutru. Îi auzeam vorbind și râzând, ba uneori mai auzeam și muzică de-a lor. Dar nu-i vedeam, și știam că n-ar fi bine să scoatem capul afară, să tragem cu ochiul. Fiin'că asta pândeau țintașii lor. Primul om pe care l-am văzut omorât, așa a murit. Țin minte că-i zicea Harold Merton. Un flăcău de optsprezece ani, care tăcea doar atunci când nu cânta. Îi plăcea tare mult să cânte. Acasă cânta în corul bisericii. Din Manchester era, ținea cu United. Avea și o voce frumoasă. Nici nu terminasem bine de vorbit cu el, că zăcea mort.

Așa că ne petreceam vremea în adăpost, fumam Woodbine, scriam scrisori, jucam cărți, ne spuneam fiecare povestea – ca acuma. Billy făcea desene, uneori cu noi, și erau tare frumoase. Și mâncam tocană, tocană și iar tocană, și dacă aveam baftă, pâine cu marmeladă. Marmeladă Tickler's. Și dormeam, sau măcar încercam. Cred că friții miroseau când dădeam să ațipim, că trimiteau un proiectil exploziv să ne trezească. Trebuia, bineînțeles, să stăm de gardă cu schimbul, și-n fiecare dimineață, în zori de zi, eram cu toții pe linia de tragere, „în alertă”. Atunci le plăcea friților să atace, la revărsatul zorilor, când era pe jumătate întuneric, pe cețuri, în soarele care stătea să răsară. Așa că trebuia să fim gata să-i întâmpinăm, cu baionetele fixate la țeava armei. Iar Billy era întotdeauna primul care ieșea din adăpost, primul care se așeza pe linia de tragere. Parcă nădăjduia să vină odată frițiii, să dea odată piept cu ei.

În nopțile mai întunecate, trimiteam în recunoaștere câte o patrulă condusă de un sergent sau un caporal. Ai noștri trebuiau să iasă din tranșee, să străbată terenul neutru, târându-se pe

burtă și fără niciun zgomot, apoi să se strecoare prin baricadele de sârmă ghimpată și să-și dea drumul în tranșeele inamice. Misiunea era să-l capturăm pe unul de-ai lor, să fie interogat. Voluntarii primeau o rație dublă de rom, dar, chiar și-așa, nu voia nimeni să se ducă, mai puțin Billy, iar lui nici nu-i plăcea romul. Lui nu-i plăcea decât berea. Se oferea voluntar de fiecare dată, niciodată nu părea să-l deranjeze. „Billy Smintitul” îi ziceau unii, însă lui nu-i păsa. Nu era smintit, firește, toată lumea știa asta, nu era deloc nebun, și nici viteaz. Făcea doar ce promisese. Adică, să termine cu războiul ăla cât mai repede, ca să nu mai rămână și alți copii orfani, așa cum era micuța Christine din desenele lui.

Când a sunat fluierul și am ieșit prima oară din trasee, toți odată, în pârâitul și răpăitul mitralierelor și puștilor care scuipau foc, în ploaia de șrapnele, în bombardamentul, în fumul și în urletele bătăliei, Billy era în fruntea noastră și noi, după el. Muream de frică, la fel și Billy. El făcea mereu glume, zicea că are în buzunar pietricica norocoasă de la Bridlington, că o să scape nevătămat. Dar, din ce mă tăie capul, și-o fi dat si el seama, ca noi toți, că nu prea conta dacă ieși primul ori ultimul, dacă alergi sau mergi la pas; că, odată trecută marginea tranșeei, odată ajuns pe terenul neutru, doar norocul te mai scăpa. Nu poți să le ferești de gloanțe și de șrapnele. Ori te lovesc, ori te ocolesc. Fie mureai repede, ca Harold Merton, fie nu. Puteai să scapi fără nicio zgârietură. Puteai să te alegi cu o rană ușoară, și-atunci erai trimis la spitalul de campanie, să te peticească. Rămâneai acolo vreo câteva zile să-ți revii, după care erai trimis înapoi în tranșee. Sau puteai să te alegi cu „una nasoală”, o rană mai grea, și-atunci erai trimis la un spital de-acasă.

Era totul „în mâinile Domnului”, așa zicea Billy, și războiul nu se putea câștiga și termina odată doar făcându-ți griji. Trebuia să treci la treabă, pur și simplu, îți vedeai prietenii murind, ca sărmanul Harold, iar asta putea să-ți dea coșmaruri, să te șocheze. Dar Billy, de câte ori vedea un ostaș rănit, de câte ori pierdea câte un amic, se îndârjea și mai tare să omoare sau să prindă cât mai mulți friți. Pentru el, altă cale de-a pune capăt războiului nu exista.

Și s-a nimerit ca Billy să se aleagă cu o rană gravă în Bătălia de pe Somme, în octombrie 1916. Un șrapnel în picior. La spitalul de campanie i-a spus doctorului să-l peticească atunci și acolo, ca să se poată întoarce la luptă. Când i-au zis că nu e posibil, a încercat să plece din spital, dar a fost adus înapoi. Doctorul i-a zis că-l trimit acasă, că rana e urâtă, adâncă și periculoasă și că e nevoie de tratament la un spital adevărat. Și cu asta, basta. Așa că Billy a zăcut o vreme în spitalul din Anglia, o casă mare, la țară – în Sussex era –, cu căprioare în parcul de sub geamul lui și lebede pe lac. Și-n tot timpul ăsta își dorea să i se vindece piciorul mai repede. A desenat căprioarele și lebedele, a desenat-o iarăși pe Christine, și-a desenat prietenii, ca să-i amintească de ce trebuia să se întoarcă în tranșee.

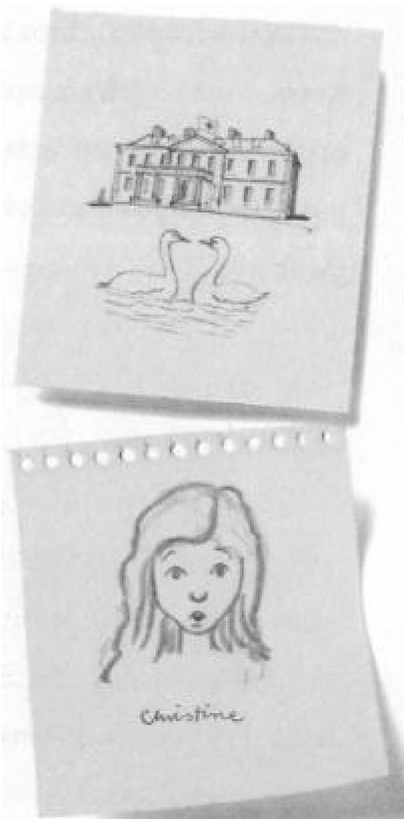

Când adormea, chipul micuței Christine îi apărea în vis. Voia să se întoarcă pe front, să se întoarcă la prietenii lui. Amicii ăștia erau acum familia lui, singura pe care o avusese vreodată, și voia să fie alături de ei.

3

După o lună și ceva, când Billy s-a întors în sfârși pe front, mulți dintre prietenii lui nu mai erau acolo. Trecuseră prin încercări grele cât fusese el plecat. O mulțime dispăruseră, muriseră sau erau răniți. Chipuri care se șterseseră așa, din senin – aproape jumătate din noua lui familie. Și Billy simțea că e numai vina lui. Trebuia să fi rămas acolo, să aibă grijă de ei, în loc să zacă pe un pat de spital, în conacul ăla de acasă. Locul lui era acolo, cu ei. Puțin câte puțin, a început să nu mai lupte doar pentru micuța Christine, ci și pentru prietenii lui, ăia care mai rămăseseră. Și nu voia să-i mai părăsească vreodată, fie ce-o fi.

Astfel, în iarna lui 1917, lângă Passchendaele a fost, când Billy a fost iarăși rănit – de data asta un glonț în braț – și au încercat iar să-l trimită acasă, în Anglia, la un spital corespunzător, a ieșit pur și simplu din cortul medical, noaptea, când nu era nimeni în preajmă, și s-a întors la prietenii lui. Când nu l-au mai găsit, doctorii au presupus că dezertase. Poliția militară a plecat imediat după el, să-l aresteze. Și l-au găsit până la urmă, în locul unde se așteptau cel mai puțin – în tranșee, cu ai lui. Or, nu prea poți să arestezi un om pentru dezertare, când vezi că a dezertat înapoi pe linia frontului, nu? Așa că l-au lăsat unde era.

Lunile treceau și lui Billy parcă nici nu-i mai păsa dacă trăiește sau moare. Dacă era vreun rănit căzut în teritoriul neutru, se ducea și-l aducea înapoi. Dacă situația era disperată, de pildă friții încercau să treacă de linia de apărare și să-i încercuiască, Billy continua să lupte, și la fel și prietenii lui. N-avea de gând să-i lase să câștige, chiar și-atunci când lucrurile mergeau prost, când dădeau, o vreme, semne că vor câștiga. În primăvara următoare eram pe undeva pe lângă Cambrai, aproape de un canal navigabil, dacă bine-mi amintesc. Se întorsese roata — acum noi câștigam, noi înaintam. Îi puseserăm pe goană, sau așa ne închipuiam. Dar friții nu se dau bătuți ușor. Orice s-ar zice despre ei, un lucru am învățat în războiul ăla – că sunt la fel de curajoși ca noi. Da, se retrăgeau, dar, la cel mai mic prilej, se opreau și luptau.

În fine, într-o dimineață ne-am trezit că ne-am împotmolit de-a binelea. Ne țineau în șah. Cu foc de mitralieră. Nu puteam să înaintăm, dar nici să ne retragem. Și-atunci, Billy zice că are nevoie de doi oameni să vină cu el, iar noi, ăștilalți, să rămânem

pe loc și să-i acoperim cu focuri de armă. Să se ducă ei trei, „să-i aranjeze pe friți”. Și exact asta a făcut. Billy Smintitul s-a năpustit spre ei, însoțit de ceilalți doi, și, cumva, au scăpat neatinși. Cât ai clipi, au aruncat bombe, grenade, în tranșeele nemților și mitraliera a încetat să mai tragă. Și, ce să vezi? Friții aruncă prosopul[6]. Ridică mâinile în aer și se predau vreo douăzeci, treizeci, azvârlindu-și puștile cât colo. Zeci de prizonieri am luat în ziua aia, și n-aveam niciunul nicio zgârietură măcar. A dracului minune, pardon de expresie, domniță.

Dar mami nu a zis nimic. Judecând după ritmul respirației, mi-am dat seama că adormise. Și mie mi-era somn, însă mă forțam să stau treaz. Voiam neapărat să aflu ce s-a întâmplat până la urmă cu Billy din povestea străinului. De-acum, bezna din compartiment nu se mai deosebea cu nimic de aceea din tunel, însă asta nu mă mai supăra.

— Cred că mami doarme, i-am zis.

— Vrei să mai aprind un chibrit, Barney? Sau acuma ți-e bine?

— Cred că da.

De fapt, uitasem de-a binelea de întuneric.

— Ce zici, să termin povestea, băiete? N-aș vrea s-o trezesc pe mămica.

— Dar Billy n-a primit nicio medalie pentru ce-a făcut? l-am întrebat.

— Ba a primit, și-a continuat străinul povestea. Și nu una singură. Îi tot dădeau medalii. Cum ziceau și prietenii lui, nu trebuia decât să strănute Billy, că-i și dădeau o medalie. Glumeau pe socoteala lui și uneori îl luau rău de tot peste picior. Dar el nu se supăra, fiindcă știa că, în adâncul sufletului, erau mândri de el, pentru că era unul de-ai lor și nu se prefăcea c-ar fi altceva, oricâtă faimă ar fi câștigat. Și chiar a devenit celebru. I-au dat de mai multe ori poza la gazetă. Ce mai vuiau ziarele când

[6] O expresie din box, care înseamnă că unul dintre sportivi renunță la luptă (n. tr.).

primea Billy o medalie! Dar el nu lua în seamă nimic din toate astea, și nici amicii lui.

Armata a vrut să-l înainteze în grad, să-i dea o tresă, să-l facă fruntaș. Dar el n-a vrut. Le-a zis mulțumesc frumos, dar lui îi e bine așa, soldat simplu, ca prietenii lui. Medalii însă i-au tot dat, fie că-i plăcea sau nu. Uneori pentru că-și salvase un camarad de sub focul inamic. Iar odată, când nu erau destui brancardieri să-i care pe răniții grav, și-a dus în spate un prieten, cale de trei mile[7], poate și mai mult, până la spitalul de campanie, sub o ploaie de bombe. Și pentru asta i-au dat medalie.

Dar Billy nu pentru medalii făcea tot ce făcea. El nu voia decât să se termine odată, să scape de uniformă, să bage cărbuni în cazanul de la hotel, să doarmă în cămăruța friguroasă din pod și să deseneze. Hotelul ăla, pe care îl urâse așa de tare, îi părea acum o bucățică de rai. Voia să uite de lupte și tranșee, de micuța Christine de pe marginea drumului, de tristețea din ochii ei. Voia să nu mai trebuiască să se gândească la prietenii lui căzuți la pământ, la ochii lor goi ațintiți spre cerul pe care nu-l mai vedeau. Nu-i mai păsa dacă trăiește sau moare. Era doar obosit, nespus de obosit. Cu toții eram. Voiam să se termine, să fie pace. Cu cât mai repede, cu atât mai bine pentru micuța Christine, pentru toți ostașii, pentru noi toți.

De asta a făcut Billy ce-a făcut în ziua aia de sfârșit de septembrie 1918 – cu doar câteva săptămâni înainte să se termine războiul, deși, firește, el nu știa asta. Nimeni nu știa precis când se va termina, dar toată lumea știa deja că pacea nu mai putea să întârzie mult. Armata era zilnic în mișcare, ieșind din tranșeele unde stătuse împotmolită atâta amar de vreme, avansând pretutindeni, și pretutindeni frițiii se retrăgeau.

S-a întâmplat lângă un sat numit Marcoing. N-am fost niciodată sigur cum se rostește, noi îi ziceam „Marcong”. Ăsta-i necazul cu numele străine – francezii, belgienii, ei nu-și pronunță numele ca noi, ceea ce, dacă stai să te gândești, nici nu-i așa de ciudat. În fine, Billy și noi, restul, încercam să capturăm sătucul ăsta. La momentul ăla nu știam că nemții stau bine pe poziții, în tranșee și printre case sau ce mai rămăsese din ele. Și s-au pus pe noi cu tot ce aveau – mitraliere, puști, tot. Unii au căzut imediat, restul ne-am adăpostit. Mai puțin Billy,

[7] O milă terestră este egală cu 1,6 km (n. tr.).

firește. El s-a târât înainte, până unde-a putut, și-a aruncat grenadele, nimerind mitraliera. L-au rănit, dar el nu s-a dat bătut. Însuflețită de exemplul lui,întreaga companie s-a aruncat în luptă. Mulți au murit în ziua aia, și a fost groaznic. Întotdeauna este. Să n-asculți de ăia care-ți zic altceva, băiete!

Dar bătălia nu se terminase încă. Trebuia să traversăm canalul navigabil, ca să ajungem la friții de pe malul celălalt. Ei trăgeau în Billy tot timpul, însă el nu-i lua în seamă. Își vedea de treaba ce avea de făcut. Așeza scânduri de-a latul canalului, ca să facă un soi de pod, să trecem și noi. Trăgeam întruna, încercând să ne ferim capetele cum puteam mai bine. Și-așa am traversat canalul – pe scândurile lui Billy. Dar friții încă nu se dădeau bătuți. S-au repezit la noi din toate părțile, ca să ne forțeze să ne retragem.

Billy, nici să n-audă de retragere. Așa că am stat pe loc și-am rezistat. Billy a mai fost rănit de două ori, dar nimic nu mai putea să-l oprească. Era hotărât să termine războiul chiar acolo, de unul singur dacă era nevoie, să isprăvească cu el o dată pentru totdeauna. Omorai sau erai omorât – la asta se reducea totul. Iar ei erau dușmanul. După război, poți să discuți ce e bine și ce e rău, dar în miezul luptei, soldații nu-și pun asemenea întrebări.

Când se termină o bătălie, însă, ei bine, lucrurile se schimbă. Iar bătălia aceea se terminase. În jurul nostru zăceau morți și răniți, unii flăcăi de-ai noștri, dar cei mai mulți de-ai lor. Atunci te uiți la ce-ai făcut. Victoria era a noastră, dar nu ne simțeam victorioși. Așa e mereu. Nu te bucuri. N-ai un moment de triumf. Nu simți decât ușurare. Trăiam. Cel puțin de-

ocamdată. Scăpaserăm cu viață.

Luaserăm prizonieri mulți, peste treizeci, dacă țin bine minte. Erau sfârșiți de oboseală, morți de foame, arătau ca niște stafii. Da' nici noi nu cred că eram mai arătoși. Ofițerul i s-a predat lui Billy, a salutat și i-a întins pistolul. Știa, la fel ca noi toți, că Billy câștigase lupta, aproape de unul singur. I-am căutat din cap până-n picioare, să vedem dacă n-au arme, grenade ori cuțite ascunse. Nu aveam nimic să le spunem și nici ei nouă. Le-am dat țigări. Nu păreau băieți răi. Tineri, unii dintre ei, niște băiețandri. Ți-era și milă de ei. Se lăsase o liniște adâncă, liniștea de după furtună.

Și-atunci vedem apărând din ceață un friț, la vreo douăzeci de iarzi[8] de noi, nu mai mult, cu pușca în mână, dar nu

[8] Un iard este egal cu aproximativ un metru (n. tr.).

îndreptată spre noi. Din senin, omul se întoarce și o ia înapoi. Billy îl strigă să se oprească, iar el se execută. Erau deja vreo șase puști îndreptate spre el, dar Billy ne zice să nu tragem. Cu pistolul îndreptat spre el, îi ordonă neamțului să arunce pușca, făcându-i totodată și semne în sensul ăsta. Dar omul nu i-a dat drumul. Stătea acolo, parcă năucit. Un ins mititel, cu capul descoperit, fără chipiu, și cu uniforma mânjită de noroi. Stătea acolo și se uita la noi sau, mai degrabă, parcă prin noi. Se vedea pe fața lui că așteaptă glonțul. Își dă părul negru de pe frunte cu dosul palmei și se îndreaptă de spate, cu pușca la picior. Nu voia s-o lase, iar noi eram pregătiți să-l împușcăm. Și-atunci l-am auzit pe Billy zicându-ne:

— Nu. Nu-l împușcați, fraților. Destulă moarte pe ziua de azi. L-am bătut. Se ducea acasă, lăsați-l să meargă acasă. N-o să tragă în noi, nu acum. Războiul s-a terminat, și știe și el asta.

Și se îndreaptă spre el, strigându-i:

— Du-te acasă, Fritz, s-a terminat. Războiul s-a terminat. Pleacă, înainte să mă răzgândesc.

Apoi ridică pistolul în aer și trage, voit deasupra capului soldatului. Neamțul dă din cap, se uită la el un moment, două, lasă pușca jos, se întoarce și pleacă, iar noi ne uităm după el, fericiți că nu l-am omorât, fiindcă știam toți că Billy avea dreptate, că nu mai avea rost să omorâm încă unul. În ochii noștri, soldatul ăla care plecase, care se ducea acasă, însemna un singur lucru – că războiul se terminase și că vom pleca și noi acasă, cât de curând.

Billy s-a aplecat și a cules din țărână cartușul gol.

— E ultimul pe care-l mai trag în războiul ăsta, a zis el. Și n-a fost la mânie, n-a omorât pe nimeni. O să-l păstrez ca amintire.

Pentru isprava din ziua aia, de la Marcoing, i-au dat lui Billy „Crucea Victoria”, iar asta nu se oferă prea des. Mulți dintre cei care o primesc sunt deja morți, uciși în luptă. La drept vorbind, și Billy ar fi trebuit să fie mort. Însă, după cum spunea și el, avea pietricica neagră de pe plaja din Bridlington, așa că norocul era de partea lui. După vreo lună și ceva în spital, era iarăși sănătos tun – mă rog, pe cât se putea. A rămas cu un șchiopătat. În fine, iată-l peste câteva săptămâni, sănătos și ferchezuit, la Palatul Buckingham, să-și primească medalia. Care i-a fost prinsă în piept de însuși Regele George al V-lea.

Regele i-a spus că e un mare erou, că țara e mândră de el. Dar Billy i-a spus regelui că se înșală.

— Ca să fii erou, domnule, trebuie să ai curaj, iar eu n-am fost mai curajos decât restul.

A vrut să-i mai spună și că n-o făcuse pentru Rege si Țară, ci pentru micuța Christine și pentru prietenii lui. Să se termine odată războiul, numai la asta se gândise. Dar n-a avut curajul să-i spună regelui asta.

După, și-a dorit întotdeauna să-l fi avut.

Străinul a amuțit. Mami încă mai dormea, o auzeam respirând lângă mine. Dar acum, că se terminase povestea – sau așa credeam –, am simțit iarăși strânsoarea zidului de beznă. Voiam să mai ascult, să uit de întunericul din jur.

— Asta a fost tot? l-am întrebat.

O flacără neașteptată a luminat compartimentul și chipul străinului. Ținea chibritul sub bărbie și zâmbea pe jumătate.

— Aș vrea eu, băiete. Tare mi-e teamă că au mai fost și altele, multe. Iar noi nu mai avem decât trei chibrituri.

SFÂRȘITUL CELEI DE-A DOUA PĂRȚI

AU MAI RĂMAS TREI CHIBRITURI...

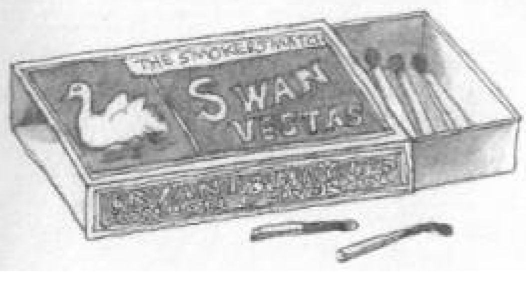

Partea a treia

Dacă privirile ar putea să ucidă

1

— Cred că mămica ta doarme, a zis străinul încetișor, aplecându-se spre mine. N-aș vrea s-o trezesc.

— Nu dorm, i-a răspuns mami, deschizând ochii. Am auzit fiecare cuvințel. Foarte bună povestea, în ciuda subiectului. Dar nu ne-ați zis ce s-a întâmplat cu Billy ăsta, prietenul dumitale, după terminarea războiului.

Chibritul era pe sfârșite. Străinul l-a scuturat până s-a stins, iar compartimentul s-a cufundat iarăși în întuneric.

— Ajungeam și la asta. Dar voiam să mă asigur că nu dormeați amândoi, ca să nu vorbesc singur.

— Cât o să mai stăm în tunelul ăsta, mami? am întrebat, fiindcă bezna începuse din nou să mă apese.

Odată stins chibritul, se făcuse așa de deasă că puteai s-o tai cu cuțitul. Și știam că nu mai sunt decât trei chibrituri.

— Cât?

— Până va trece orice pericol, bănuiesc, mi-a răspuns ea. Avionul ăla nu ne poate face niciun rău aici, nu, Barney? Suntem în deplină siguranță, a adăugat, bătându-mă ușor pe mână. N-am dreptate, domnule?

— Mai sigur de-atât nu cred că se poate, a zis el. Nu prea mai sunt locuri sigure, zilele astea – nu în Coventry, dacă mă-nțelegeți.

— Nu vă contrazic. Și tăticul lui Barney a luptat în ultimul război, știți? Nu-n tranșee, ca dumneata ori ca Billy ăla. El a fost în Palestina. A fost cu cai. Se pricepe la cai. Nimeni nu putea să-l struneascǎ pe Jack cel Negru ca el. Se pricepe la cai, nu-i așa, Barney? A crescut cu ei, a muncit cu bunicul la cărbuni. A primit și el câteva medalii. Da' nu Crucea Victoria, ca prietenul dumitale. Însă le-am pierdut în bombardament, odată cu restul. N-am salvat decât hainele de pe noi și alte câteva mărunțișuri din valiza de deasupra capului dumitale. Dar am scăpat cu viață, și nu-s mulți în Coventry care să fi avut norocul ăsta.

— Asta e foarte adevărat. Nu cred să știe careva sigur câți au murit. Câteva mii, cu siguranță.

— Nici nu-mi vine să mă gândesc. Hai să nu mai vorbim de asta, bine? Nu vrem să-l necăjim pe băiat, nu? Deci, Billy ăsta, ce s-a întâmplat cu el după ce s-a întors de la război? Unde-i acum? S-a înrolat iar, ca tăticul lui Barney? N-am vrut să-l las, știți? Are peste patruzeci. E prea bătrân, i-am zis, dar nu m-a

ascultat.

I-am auzit vocea tremurând, am auzit-o deschizând geanta și am știut că-și scoate batista. Cred că a știut și străinul, fiindcă și-a reluat imediat povestea.

— Billy a vrut să se înroleze, bineînțeles, dar nu i-au dat voie din pricina piciorului beteag. Rănile astea vechi nu se vindecă niciodată pe deplin. I-au spus că e și prea bătrân, așa că l-au declarat inapt. A mai încercat de câteva ori, le-a arătat Crucea Victoria, Medalia Militară[9], Medalia pentru Conduită Exemplară[10], toate medaliile. Dar ei nici n-au vrut să audă. L-au refuzat. Și vă zic, asta l-a necăjit pe Billy mai rău decât orice i se întâmplase înainte. Și pe bună dreptate era supărat, credeți-mă; fiindcă avea mai multe motive să se înroleze, decât oricine în țara asta, pentru că, în ochii lui Billy, de vină pentru războiul ăsta era numai el.

— Cum adică? a întrebat mami. De ce să fie vina lui? E vina ticălosului de Adolf Hitler, știm cu toții asta.

O vreme, străinul n-a răspuns.

— E foarte adevărat, a zis el în cele din urmă. Și-aici e necazul. Dar mai bine să vă spun ce s-a întâmplat, cum de-am ajuns să stăm în tunelul ăsta, cum de-a pornit războiul și ce amestec a avut Billy.

A părut să se gândească timp îndelungat la ce urma să spună, apoi a continuat:

— Ei bine, după ce s-a terminat ultimul război, s-a dovedit că Billy Byron era cel mai decorat soldat din Armata Britanică; un mare erou, care făcuse asta și-asta. S-a iscat o ditai tevatura în jurul lui, dar el nu voia decât să fie lăsat în pace. „Viteaz între viteji”, îi spuneau ziarele, dar el știa că nu e, că vitejii nu se mai întorseseră acasă și nu primiseră nicio medalie. L-au rugat să pună și el umărul să ducă sicriul Ostașului Necunoscut în Catedrala Westminster, cu Regele de față și sub ochii a sute de mii de oameni. Toată armata a fost mândră să-l vadă mărșăluind cu medaliile în piept, tot regimentul, toți prietenii lui. Dar Billy nu era deloc mândru. Nu se gândea decât la cum fusese acolo, la ucidere și moarte. Și multe din jurul lui îi aminteau de asta. De câte ori vedea un soldat ori un marinar cerșind la colț de stradă, fără picioare, orb, sau amândouă; de

[9] Military Medal, MM (n. tr.).

[10] Distinguished Conduct Medal, DCM (n. tr.).

câte ori vedea o femeie în negru trecând pe lângă el, își amintea tot ce-și dorea să uite.

A mai rămas un timp în armată, pentru că era familia lui și nu voia s-o părăsească. Dar până la urmă a hotărât că-i vremea să meargă mai departe, însă toate ziarele, toate interviurile nu-i dădeau pace. Armata a tot încercat să-l convingă să rămână, dar el se săturase. Și-a predat uniforma și-a plecat. A păstrat doar câteva suveniruri. A strâns niște mărunțișuri de-ale lui din război, pe care le-a ascuns într-o cutie mare de biscuiți; poze cu amicii lui, medaliile, pietricica norocoasă, pistolul pe care i-l dăduse ofițerul neamț în ziua aia, după Lupta de la Marcoing, și cartușul gol. Erau niște lucruri de care nu voia să se despartă. Aproape că nici nu se uita în cutia aia de tablă. Voia să uite si să-si vadă de viața lui. Dar în același timp voia și să-și amintească. Și-a luat și caietele cu desene, iar astea erau doldora de amintiri.

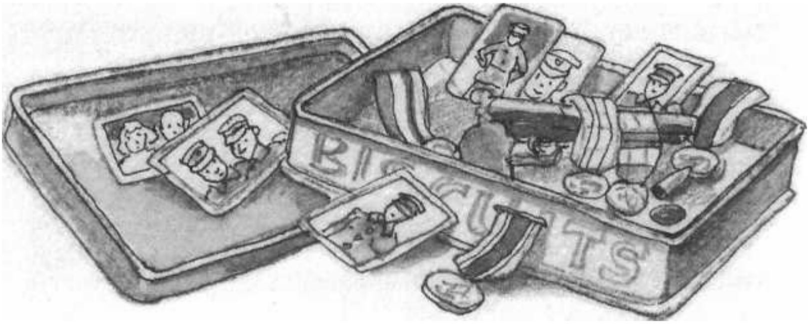

S-a dus înapoi la hotel, fiindcă era greu să găsești o slujbă și orice muncă era bună, chiar și aia de la hotel. Dar a descoperit să se închisese. Auzind că ar fi de lucru la o fabrică de mașini din Coventry, s-a dus și el și a avut noroc. A încercat să-și vadă de treabă, doar că războiul nu-i mai ieșea din cap – imaginile, zgomotele, mirosurile, tristețea. La fel ni s-a întâmplat tuturor ăstora care am fost la război. Nu uiți. Nu poți să uiți. Vrei, dar nu poți. Billy stătea nopțile treaz și o vedea cu ochii minții pe fetița aceea. Uneori se trezea rostindu-i numele cu glas tare: „Christine, Christine". O desena adesea, și-n timpul ăla se întreba ce s-o fi ales de ea, dacă supraviețuise și dacă-și găsise un loc unde să stea, pe cineva care să aibă grijă de ea. Se străduia să nu-si deseneze amintirile

din război, colindând în schimb străzile din Coventry si schițând chipuri de oameni, de copii, catedrale, pisici și porumbei. Mai ales porumbei îi plăcea să deseneze. Dar chiar și așa, șezând în fața catedralei, înconjurat de porumbei, se mai întâmpla să se trezească desenând un tanc, o mitralieră ori spitalul de campanie, fără vreun motiv anume. Și-o desena mereu pe Christine, micuța Christine. Parcă nu se putea abține.

La fabrica de mașini s-a răspândit, firește, vorba că Billy Byron era un erou de război – îi văzuse careva poza într-o gazetă. Și-o vreme, asta l-a făcut mai deosebit de ceilalți. Majoritatea muncitorilor fuseseră la război și voiau să uite de el, dacă se putea. Dar, odată ce-au trecut peste faptul că unul dintre colegi primise Crucea Victoria și au înțeles că Billy nu voia decât să-și vadă de treabă și să ducă o viață liniștită, nu prea le-a mai păsat de medaliile lui. Și Billy era mulțumit așa. Tot ce-și dorea era să fie lăsat în pace.

Au trecut anii, și fie că muncea, fie că era acasă, în cămăruța lui, Billy se gândea tot mai des la micuța Christine. Supraviețuise? Ce se întâmplase cu ea? Trebuia să afle, trebuia să știe. Nu-i trecuse nicio clipă prin minte să se întoarcă pe câmpurile de luptă din Franța și Belgia. Nu voia să le mai vadă. Dar știa că singurul loc de unde putea să-și înceapă cercetările era acela unde-o văzuse ultima oară.

Și uite-așa, în săptămâna de concediu din vara lui 1924, a plecat în Belgia, la Ypres, în căutarea spitalului de campanie din Poperinghe, unde, cu ani în urmă, o văzuse ultima dată pe Christine.

2

S-a plimbat pe străzile pietruite, a intrat în cafenele, căutând-o pretutindeni unde se oprea. Dar firește că ea nu mai era acolo. Și nici spitalul de campanie. Billy nu-și amintea precis unde fusese. Orașul se reconstruia. Nimic nu mai arăta la fel, cu excepția pieței din centru și a cafenelelor. Oriunde mergea, arăta oamenilor desenele înfățișând-o pe Christine. A colindat toate satele din jur, întrebând dacă știa cineva o fetiță orfană, pe nume Christine. A intrat în toate cimitirele pe unde-a trecut – rânduri, rânduri de cruci, mii și mii. A găsit mormântul lui Harold Merton și-a stat acolo, aplecat deasupra lui, în ploaie, încercând să-și amintească fața lui. N-a reușit. Dar își amintea cum murise. Cât vedea cu ochii erau numai tranșee și cratere, și multe case erau încă în ruine. Dar pretutindeni se construia cu hărnicie, iar pe câmpuri, unde odinioară fuseseră doar tranșee și sârmă ghimpată și noroi, încolțise iarba. Vacile și oile ieșiseră la păscut. Asta l-a mai îmbărbătat. I-a dat o speranță.

Însă nimeni, nicăieri nu auzise de Christine, nimeni n-o recunoștea din desenele lui. Era dezamăgit, însă deloc mirat. În fond, erau niște desene, nu fotografii, și-oricum, ele înfățișau o copilă. Iar Christine sigur nu mai era o copilă.

Era ultima zi la Ypres. Billy stătea în Piața Orașului, la o cafenea, și bea un pahar de bere – nu uitase berea din vremea războiului. O porție de ouă și de cartofi prăjiți și berea, cam astea erau singurele amintiri fericite din viața de soldat. Își scosese caietul pe masă, și tocmai desena o pisică așezată pe picioarele din spate, care se uita lung la el, când a simțit că se uită cineva peste umărul lui. Era chelnerița. Într-o engleză stricată, l-a întrebat dacă e artist.

— Nu chiar, i-a răspuns el.

Tocmai atunci, vântul i-a întors paginile caietului, până la un desen cu Christine făcut în dimineața aceea, înfățișând-o așa cum o văzuse ultima oară, zăcând pe targă, și cu numele ei dedesubt.

Chelnerița s-a aplecat mai mult si a

cercetat desenul cu luare aminte.

— Cine este această Christine? A întrebat ea.

— O fetiță pe care-am cunoscut-o demult, i-a răspuns Billy. Pe vremea războiului. Era orfană, cred. Eu eram soldat pe-atunci. Am dus-o la un spital.

Fata s-a uitat cu mare atenție la desene, întorcând paginile și dând limpede semne că e tot mai interesată. După care i-a zis:

— Ai multe desene cu ea. S-ar putea să o cunosc pe fata asta. Dacă nu mă înșel, am fost colege de școală, după război. La mănăstire. Da, ea e Christine, Christine Bonnet, sunt sigură. O desenezi foarte bine.

— O cunoști! a strigat Billy. Unde este? Știi unde locuiește?

— Unde locuiește, nu. N-am mai ținut legătura, dar cred că era profesoară la școala unde-am învățat amândouă. Poate încă mai este. Nu știu.

În după-amiaza aceea, Billy aștepta la poarta școlii. A recunoscut-o imediat pe Christine, care venea spre el, pe bicicletă.

— Bună, Christine! a salutat-o el. Probabil că nu-ți mai amintești de mine.

I-a explicat cum s-a priceput mai bine, cuvintele revărsându-se din el, unele peste altele. La început, fata s-a speriat. Nu-și amintea de el, nu chiar, dar își amintea de un soldat care o dusese în brațe până la un spital de campanie, își amintea spitalul și medicii de acolo, apoi mănăstirea, unde rămăsese până la terminarea războiului. Au vorbit și-au tot vorbit. Billy o găsise pe Christine a lui.

Ca să nu mai lungesc povestea, câțiva ani după aceea Billy s-a întors în fiecare vară acolo, ca să o vadă, și-apoi a venit ea la el, în Coventry. S-au căsătorit si erau fericiți. Fiecare își avea tristețile sale, bineînțeles, niciunul nu avea familie, dar găseau în celălalt un sprijin și o alinare. După o vreme, Christine a găsit un post de profesoară la școala din Coventry,

unde, în scurt timp, elevii, spunea ea cu mândrie, au ajuns singurii copii din țară care știau să numere până la zece în limba ei, flamanda[11]. Voiau și ei copii, dar n-au avut parte. Cu toate astea, Billy și Christine erau mulțumiți. Trăiau, spre deosebire de mulți cunoscuți de-ai lor, și aveau o casă și o slujbă la care să meargă. Și se aveau unul pe celălalt.

Dar vechiul război s-a întors să-l bântuie pe Billy, într-un fel cu totul neașteptat și de neimaginat.

Străinul a făcut o pauză și a tras adânc aer în piept, ca și când n-ar fi vrut să continue.

— Adică, o să fie o bântuire? O poveste cu fantome? l-am întrebat. Îmi plac poveștile astea.

— Șșș, Barney. Nu-l întrerupe pe domnul.

— Nu, băiete, a zis el. În povestea asta mi-e teamă că nu-s fantome. Dar, într-un fel, a fost un caz de bântuire, una adevărată, și-a început la cinema. Lui Christine și Billy le plăcea tare mult să meargă la film. Era deliciul lor. Se duceau de câte ori își permiteau, mai ales la filmele de aventuri. Lui Christine îi căzuse cu tronc un star de la Hollywood, pe nume Douglas Fairbanks junior[12].

— Și mie-mi place de el, a zis mami. Foarte chipeș.

— Așa credea și Christine. Mergea la toate filmele în care juca el. În fine, treceau într-o duminică după-masă prin fața Cinematografului Roxy, și i-au văzut numele pe afiș. „Domnul Robinson Crusoe, cu Douglas Fairbanks Junior." Au plătit la casa de bilete și au intrat să-l vadă.

Era întuneric în sală când i-a condus plasatoarea la locurile lor, iar pe ecran rula deja buletinul de știri[13]. Din senin, împrejurul lor a izbucnit un cor de huiduieli și fluierături, iar

[11] Neerlandeza (olandeza) vorbită în regiunile Flandra şi Brabant, din Belgia (n. tr.).

[12] Actor american şi erou al celui de-Al Doilea Război Mondial, Douglas Fairbanks Jr. s-a născut în 1909 şi a decedat în 2000. A fost fiul actorului Douglas Fairbanks, care se remarcase deja pentru rolurile sale în filme de aventură. Fairbanks jr. a primit şi el roluri de aventură, mai ales în anii 1930 *(The Dawn Patrol, Prizonierul din Zenda* etc.) (n. tr.).

[13] În perioada aceea, şi până când televizoarele au ajuns obiecte casnice banale, buletinele de ştiri rulau la cinematograf, înaintea filmelor (n. tr.).

odată așezați, Christine și Billy au descoperit motivul – Adolf Hitler, *Fuhrerul*[14] Germaniei, care tuna și fulgera pe ecran, pradă obișnuitelor lui pandalii. Era turbat, țipând întruna și delirând. Billy îl auzise de multe ori la radio – la fel ca toată lumea – și de fiecare dată oprise aparatul, pentru că vocea lui o supăra foarte rău pe Christine. La cinema, însă, nu putea să oprească filmul, așa că n-au avut încotro – au stat și l-au ascultat.

N-au înțeles prea bine ce zicea, dar, ca toți ceilalți spectatori, au prins esența – din glasul lui isteric, din ura care i se citea în ochi, din pumnii strânși cu care bătea aerul. Era în uniformă, suit pe estrada unei imense demonstrații cu torțe aprinse, de genul acelora pe care toată lumea din sală le mai văzuse, unde erau prezenți mii și mii de soldați cu aceleași căști în formă de găleată de cărbuni, pe care Billy și le amintea din război. Mulțimea îi sorbea cuvintele, de parcă îi hipnotizase. Își strigau aprobarea în gura mare, cuprinși de adorație, într-o stare febrilă. Ca tunetul erau ovațiile lor, toți cu brațele întinse în salutul ăla țeapăn al naziștilor. Iar Hitler stătea acolo și se scălda în adorația asta, gusta din plin fiecare moment, cu degetul mare încârligat de curea, salutând și el, privindu-și trupele și arătând lumii că e un soi de împărat roman.

---

[14] „Conducător” sau „ghid”, în limba germană. Deși un cuvânt obișnuit în limba de origine, el a căpătat un înțeles negativ din pricina asocierii cu regimul nazist instituit de Adolf Hitler (n. tr.).

Cum stăteau ei doi si se uitau, înfricoșați de ce vedeau dinaintea ochilor, Hitler a făcut semn mulțimii să tacă, după care și-a continuat tirada, punctându-și discursul cu gesturi violente. Însă oamenii din sala de cinema nu puteau fi reduși la tăcere. Râdeau de el, îl maimuțăreau, își băteau joc de el. Și n-a trecut mult până ce-au început să râdă și ei, Billy și Christine, laolaltă cu ceilalți, la fel de hotărâți să nu se înspăimânte de maniacul ăla dezlănțuit.

Apoi – iar asta s-a întâmplat din senin – sunetul buletinului de știri a încetat și au curs doar imaginile. Hitler fusese redus la tăcere. Pe ecran rămăsese doar chipul lui schimonosit de furie, scuipându-și ura cu buze mute. Dar cuvintele astea neauzite erau parcă mai înfricoșătoare. În sală se așternuse tăcerea. Privindu-l acum, Billy nu mai avea nevoie să-l audă ca să priceapă ce intenționa. Fața lui spunea tot. Ochii lui spuneau tot, ochii aceia întunecați și ficși. Care se uitau acum drept la Billy și numai la el – asta era impresia lui și în ei se citeau intenții rele. Știți cum se spune – dacă privirile ar putea să ucidă...

În momentul acela, în care ochii lor s-au întâlnit în sala de cinema, Billy a simțit că îl mai văzuse undeva pe omul ăla – nu pe ecran, ci față-n față. Iar când Hitler a ridicat mâna și și-a dat părul negru de pe frunte, Billy a știut de-ndată cine e și unde îl mai văzuse, și și-a amintit tot ce se petrecuse între ei.

Christine l-a strâns de braț, ferindu-se să privească ecranul, apoi și-a îngropat fruntea în umărul lui. Billy și-a dat seama că nu doar ea se simțea așa. Oamenii din sală erau cuprinși de spaimă, de frica aia care îți paralizează trupul și sufletul și nu te mai lasă. Nu mai fluiera nimeni, nu mai huiduia nimeni, nu mai râdea nimeni. Parcă își țineau cu toții răsuflarea, așteptând, îngroziți, să vadă ce va urma, știind prea bine că nu pot face nimic ca să-l oprească pe omul ăsta, pe Hitler. Dar Billy știa ceva în plus. S-a uitat tot timpul în ochii aceia, neputând să-și ferească privirea. Și s-a întrebat dacă ce-i venise în gând putea fi adevărat. Cu cât se uita mai mult în ochii omului aceluia, cu atât realiza mai bine cine era și că nu încăpea îndoială. Omul acela, care voia să stârnească alt război, era acolo, la pupitru, și putea să-și scuipe nestingherit veninul, numai pentru că Billy îi cruțase viața, cu mulți ani în urmă, după Lupta de la Marcoing.

Străinul a amuțit din nou. Trenul răsufla fără încetare, de parcă ar fi ascultat și el. În tăcerea compartimentului, bezna îmi dădea iar târcoale. Am apucat-o pe mămica de mână și-am ținut-o strâns.

— Măi să fie! a exclamat ea. Îți vine să crezi una ca asta?

— Dacă Billy credea, atunci cred și eu, i-a răspuns străinul.

— Ați putea să mai aprindeți un chibrit? l-am rugat eu. E tot mai întuneric aici.

L-am auzit pe străin umblând la cutia de chibrituri, am auzit cutia deschizându-se. Și-n tot acest timp tânjeam după lumină.

— Imediat, a zis el.

Bățul a lovit cutia o dată, de două ori. A scăpărat. Dar nu s-a aprins.

— A treia oară-i cu noroc, a mormăit străinul.

Și așa a fost. A izbucnit o flacără, luminându-i fața, luminând întunericul, alungându-l.

3

— Gata, Barney, dragă, a zis mami. E totul în regulă, vezi? N-ai de ce să-ți faci griji.

Dar asta n-avea să dureze mult, fiindcă lumina murea încet, încet. Și-n cele din urmă, s-a stins cu totul.

— Continuați povestea, domnule, i-a zis mami. Lui Barney i-ar plăcea asta, nu? L-ar face să se simtă mai bine.

— Cum spuneți dumneavoastră, domniță, a încuviințat străinul, reluându-și povestea. Lui Billy îi ajunsese cât văzuse pe ecranul ăla, așa că s-a ridicat și-a ieșit din sală. Christine, după el. Pe drum spre casă, Billy nu i-a spus niciun cuvânt. Odată ajuns, s-a așezat pe scaunul lui și-a rămas acolo toată seara, fără să scoată o vorbă, privind lung focul din cămin. La cină, nu s-a atins de mâncare. Christine știa că e mai înțelept să nu-l întrebe ce are. Așa era el, din când în când. Glumea adesea pe seama momentelor ăstora, după ce treceau – „ora mohorâtă”, cum îi zicea el. Când era în starea asta, voia să fie lăsat în pace. La un moment dat tot ieșea din ea, și era din nou el însuși. Christine se obișnuise deja. Știa că e bântuit de fantoma războiului. Se străduia cât putea să-l înveselească, dar totul era în zadar.

De data asta, însă, Christine știa că e vorba de altceva. Ora mohorâtă a continuat zi după zi, săptămână după săptămână, atât de mult că a început să se întrebe dacă se va mai termina vreodată. S-a întrebat și dacă n-ar fi bine ca Billy să meargă la un doctor, dar nu voia să-i sugereze ea asta. Știa că n-ar face decât să-l necăjească și mai mult.

Abia într-o seară târziu, după vreo lună și ceva, i-a spus Billy ce anume îl adusese în starea aia. Stăteau întinși în pat, pe întuneric – știind fiecare că celălalt n-are somn –, când Billy a spus ce avea pe suflet.

— El a fost, Christine. În seara aia, pe ecranul de la Roxy. Nu-ncape nicio îndoială. Aș recunoaște ochii ăia oriunde. Așa ceva nu se uită. S-a uitat la mine din buletinul ăla de știri, așa cum se uitase cu ani în urmă, când eram în război. Și-ai văzut cum și-a dat părul de pe frunte cu dosul mâinii? Mereu face așa, nu? N-am mai văzut pe nimeni să facă așa. El a fost. Sunt sigur. El, Hitler.

Christine nu înțelegea despre ce vorbește. De când erau împreună, de zece ani și mai bine, nu-i vorbise o dată despre

război. Nici ea, de altfel. Știa, bineînțeles, de medaliile lui, de faptul că fusese celebru cu ani în urmă – și se mândrea cu asta, mai mult decât el –, dar nu le văzuse niciodată și nici nu-l rugase să i le arate. Medaliile, la fel ca amintirile, erau bine ascunse, iar despre război aproape că nici nu se mai vorbea. Orice referire la anii aceia îngrozitori ar fi redeschis rana. Amândoi își doreau din suflet ca amintirile să pălească. Amândoi tânjeau să privească spre viitor, să uite trecutul. De-a lungul anilor, între ei se legase o înțelegere nerostită – să nu vorbească niciodată despre război. Acum, Billy încălcase pentru întâia oară pactul.

— Vreau să-ți spun ceva. Să-ți arăt ceva, i-a zis el și a aprins lumina, s-a dat jos din pat, a scos de dedesubt cutia de biscuiți în care-și ținea mărunțișurile din timpul războiului – pozele cu amicii lui, pistolul ofițerului neamț care i se predase după Lupta de la Marcoing, pietricica norocoasă de pe plaja din Bridlington, pe care o ținuse mereu în buzunar și care-l apărase.

Tot acolo erau si medaliile lui, si cartușul de la ultimul glonț pe care îl trăsese în război, focul de avertisment tras pe deasupra capului soldatului neamț. Un ostaș fără nume, în clipa aceea. Dar care tocmai primise unul.

Și-a așezat medaliile pe pat, în fața ei.

— Asta e Crucea Victoria, a lămurit-o el. N-arată a cine știe ce, nu? Nu-i strălucitoare, ca restul. Și funda asta simplă... Dar asta e medalia pentru care s-a făcut atâta caz. Mi-au dat medalia asta, Regele mi-a dat-o, pentru că am fost într-o bătălie, pe la sfârșitul războiului, lângă un sătuc numit Marcoing, din care nu mai rămăsese aproape nimic. În fine, lupta s-a isprăvit, iar eu și băieții ne făcuserăm datoria. Erau mulți răniți și morți, de-ai noștri și de-ai lor, dar mai mult de-ai lor, și luasem deja o grămadă de prizonieri.

În fine. Deodată ne trezim c-un friț. Stă acolo, ca o stană de piatră în fumul care se ridică, la vreo zece iarzi de noi, nu mai mult, cu pușca în mână. Eu le zic băieților să nu tragă, fiin'că nici el nu pare să aibă gânduri d-astea. Ne uităm pur și simplu, el la noi și noi la el. Era o liniște, Christine... Nu-i liniște mai adâncă pe lume ca liniștea de după bătălie. De partea noastră nu se mișca nimeni. Nu se mișca nici el. Nu se clintea un mușchi, nicăieri. Si toată lumea tăcea. Stăteam acolo, de parcă eram cu toții într-un vis, de parcă nu era nimic adevărat. Si-atunci am tras în aer si i-am făcut semn să plece, i-am zis să se întoarcă acasă. El a făcut semn din cap c-a înțeles, și-a dat părul de pe frunte și-a plecat.

El a fost, Christine. Adolf Hitler, sunt gata să jur că el era. M-am uitat în ochii lui, pe ecranul ăla de cinema, și erau aceiași ochi. Hitler ăsta nu se uită la tine ca alți oameni. Se uită prin tine, iar soldatul ăla neamț exact așa era. Ochii ăia, nu i-am uitat niciodată. El a fost, fără îndoială. Știi ce înseamnă asta, Christine? Aș fi putut să-l împușc. Acolo, pe loc. Să-l termin, o dată pentru totdeauna. Și-acuma, omul ăsta o să ne târască pe toți într-un nou război. L-ai auzit. Știu sigur că asta vrea.

Christine a încercat să-l convingă că se înșela. Poate că a fost altcineva, i-a zis ea. Unul care doar semăna cu el. Trecuse multă vreme. Memoria îți mai joacă feste. Nu trebuie să-ți faci gânduri din astea, o să te îmbolnăvești. Și-oricum, poate că n-o să mai fie un război. N-ai de unde să știi. N-are nimeni de unde să știe.

În săptămânile ce-au urmat, Billy a încercat din răsputeri să se convingă că ea avea dreptate. Asta își dorea cel mai mult pe

lume. S-a zbătut să-și scoată gândul acela din minte, cu totul. Dar n-a reușit.

Buletinul ăla de știri îi rula încontinuu dinaintea ochilor. De câte ori auzea vocea aceea la radio, de câte ori se uita la un buletin de știri, se convingea tot mai mult că el avea dreptate. De câte ori vedea o poză în ziar, se uita în ochii aceia și știa că nu mai încape îndoială. Oricât se străduia Christine să-i arate că se înșală, oricât îi repeta că nu poate fi adevărat, el știa una și bună – că era adevărat, și insista că este. Până la urmă, Christine a înțeles că el nu-și va schimba părerea.

Și chiar de-ar fi adevărat, i-a zis ea atunci, n-ar fi vina lui, fiindcă el făcuse doar ce crezuse că e bine în momentul acela; e bine să fii milos, chiar și față de un dușman. Și-oricum, de unde să-i fi trecut lui prin minte că soldatul pe care îl cruță se va dovedi a fi un monstru? Dar orice i-ar fi spus Christine, Billy se simțea la fel de vinovat. Se mai agăța, totuși, de-o speranță – ultima, firavă. Anume, că poate soldatul ăla neamț fusese altcineva. Mic de statură, cu părul negru și-un fel ciudat de-a și-l da de pe frunte, cu ochi negri și stranii, dar cu alt nume. Christine ar putea să aibă dreptate, cine știe, își repeta el în sinea lui. Poate că într-adevăr memoria îi joacă feste. În fond, așa cum îi spunea și ea mereu, trecuseră mulți ani de-atunci.

Dar până și această ultimă licărire de speranță s-a stins în dimineața în care Billy s-a dus la bibliotecă să returneze niște cărți. Trecând pe lângă un raft, a zărit din întâmplare titlul – *Adolf Hitler.*

A luat cartea din raft și a deschis-o. La mijloc erau câteva pagini cu fotografii. Toate îi făceau inima să bată mai tare. Toate, dar mai ales una. O fotografie de grup a unor soldați nemți din timpul războiului, toți cu căștile pe cap, stând la poză în fața unui zid de cărămidă. Nu zâmbea niciunul, doar se uitau țintă la aparatul de fotografiat.

Billy l-a recunoscut imediat pe Adolf Hitler. Stătea nițel mai departe de ceilalți, în spatele lor, și era cel mai scund.

Soldatul neamț, frițul căruia îi salvase viața. Dedesubt scria și cum îl cheamă. Caporal Adolf Hitler. De-acum i se risipiseră și ultimele îndoieli. El era.

Sfârșitul celei de-a treia părți

Au mai rămas două chibrituri...

DAILY NEWS
NE
HITLE
INVADE
NEWS

Partea a patra

VULTUR ÎN ZĂPADĂ

1

Cu cartea în mână, Billy a pornit spre casă. Pe drum, a trecut pe lângă chioșcul din fața gării, unde băiatul cu ziarele striga în gura mare ultimele titluri:

— Hitler intră în Austria! Hitler invadează Austria!

Billy a rămas pironit în mijlocul drumului, convins fiind că el era de vină pentru ce se întâmpla și pentru tot ce făcuse sau ar mai putea face Adolf Hitler în viitor. Avusese ocazia să-l oprească, în urmă cu douăzeci de ani, după Lupta de la Marcoing, dar nu profitase de ea. Știa, așa cum realizaseră deja și alții, că, mai devreme sau mai târziu, Hitler își va îndrepta atenția spre Marea Britanie, că nu era decât o chestiune de timp.

— Și mare dreptate a avut, nu? a zis mami din senin, întrerupându-l din întuneric.

Eu crezusem că adormise iar, dar mă înșelasem.

— Adică, zi și dumneata. Dacă prietenul ăsta al dumitale, Billy ăsta – Billy Byron îl chema, corect? –, dacă ar fi apăsat pe trăgaci în ziua aia, acum poate că n-am mai fi fost în război, iar tăticul lui Barney n-ar mai lupta în deșert și n-ar fi existat Dunkirk[15], nici Blitz[16]-ul din Londra ori Coventry. Atâția oameni morți! Și-i numai vina lui, a ticălosului de Adolf! Casa noastră ar fi încă în picioare. Bunicul l-ar avea pe dragul lui Jack cel Negru. Un glonț, de-atât ar fi fost nevoie, și nimic din toate astea nu s-ar fi petrecut, nu? Povestea asta, sper că nu vă supărați că vă întreb – nu vreau să par mojică sau ceva –, dar sunteți sigur că e adevărată? Nu pare, dacă mă întrebați pe mine. N-ați vrea să mai aprindeți un chibrit? Nu reușesc să-mi găsesc andreaua, a zis ea, pipăind bancheta lângă mine. Nu mai pleacă odată trenul

---

[15] Dunkerque, în franceză, este locul de unde au fost evacuate forțele Aliaților din Franța invadată de armata germană. Separate de principalele forțe defensive franceze de înaintarea fulger a germanilor, trupele engleze, franceze și belgiene au rezistat eroic, mulți soldați francezi fiind capturați (în jur de 35000). Peste 330000 de soldați (dintre care aproape jumătate francezi și belgieni) au fost evacuați, în etape, de-a lungul a nouă zile (n. tr.).

[16] Bombardarea continuă a Marii Britanii, timp de mai multe luni (septembrie 1940 - mai 1941), de către aviația germană (n. tr.).

ăsta?

Am auzit cutia de chibrituri deschizându-se. Străinul a încercat să aprindă un chibrit, dar bățul doar a scăpărat, după care s-a stins.

— Nu merge. Probabil că s-au umezit, a spus el. De regulă te poți bizui pe chibriturile astea. Nu vă faceți griji.

Dar eu îmi făceam.

— Hai, să vedem!

Și a mai încercat de câteva ori să-l aprindă. În sfârșit, spre marea mea ușurare, a reușit. Mămica și-a găsit aproape imediat andreaua – căzuse în spațiul dintre cele două locuri.

M-am bucurat de fiecare moment în care a ars chibritul, și mi-a fost groază de acela în care avea să se stingă. Mai rămăsese un singur băț. Numai povestea mă putea împiedica să mă gândesc la asta. Chibritul se consuma cu repeziciune.

— E adevărat tot ce ne-ați spus? Adevărat, adevărat? l-am întrebat pe străin. Ce s-a mai întâmplat? Ce s-a întâmplat mai departe?

— E adevărul adevărat, băiete. De n-ar mai fi fost, a răspuns străinul încetișor. Era ca un blestem pe viața lui Billy, un blestem care, din ziua aceea, n-a încetat să-l apese. N-a mai povestit nimănui, nu știa decât Christine. Văzuseră toată lumea, toți prietenii lui de la serviciu, că nu e în apele lui, că în adâncul sufletului e foarte trist, că are necazuri. Știau, bineînțeles, că fusese în război, ce făcuse acolo și ce i-or fi văzut ochii. Unii dintre ei, cei mai mulți, fuseseră și ei pe front, văzuseră aceleași lucruri, lucruri pe care nu-și doreau decât să le uite.

Străinul a scuturat chibritul. Eram din nou în beznă, un întuneric parcă mai negru ca niciodată. Dar mi-am pus în minte să nu-i dau atenție și-n schimb să ascult povestea, să mă pierd în ea.

— Amicii lui Billy de la fabrică, ei înțelegeau, a continuat străinul, sau așa credeau. Ca și Christine, au încercat și ei să-l înveselească. Dar mai mult l-au lăsat în pace. Știau că așa e cel mai înțelept. Se ducea în fiecare dimineață la fabrica de mașini, își făcea treaba, ca de obicei, iar seara se întorcea acasă, la Christine, dar în tot acest timp, gândul la ce făcuse, sau mai degrabă la ce *nu* făcuse, nu-i ieșea o clipă din minte, nici măcar o secundă.

Nu mai vorbea despre asta, nici măcar acasă, ci ținea totul

pentru el și în el. Și-n timpul ăsta, săptămână de săptămână, lună de lună, veștile din Europa continuau să se înrăutățească. Acum ce-o să mai facă Hitler? Pe cine o să mai invadeze? Când o să vină și rândul nostru? Doar despre asta se vorbea. Observase toată lumea că Billy se schimbase. Părea că trăiește intr-o lume a lui, departe de colegii de muncă și de prieteni, parcă tot mai departe și de Christine, incapabil să mai glumească pe seama „orei mohorâte”, ca pe vremuri. Nu mai mergeau la film, nici nu prea mai ieșeau din casă. Încetase chiar și să mai deseneze. Nu-și mai scotea caietul de desen deloc, iar Christine știa că ăsta era semn foarte rău. Odinioară îi plăcuse atât de mult să deseneze. Acum uitase de asta. Pentru Billy, fiecare oră ajunsese să fie una „mohorâtă”, și parcă nu mai reușea să se scuture de ea.

Christine a continuat să încerce. Spera că, într-o bună zi, el va reuși să se scuture de tristețe și să redevină omul pe care îl cunoscuse odată, omul pe care îl iubea, despre care știa că e încă viu, undeva, acolo, omul care îi salvase viața când era mică și care făcuse numai ce crezuse de cuviință, ajungând acum să tragă ponoasele.

Pe urmă, în septembrie 1938, acum doi ani – parcă ieri a fost –, domnul Chamberlain, prim-ministrul de-atunci, s-a dus la domnul Hitler, în cabana lui de la munte – Berghof îi zice, într-un loc numit Berchtesgaden, în Alpii Bavariei – și-a încercat să cadă la o înțelegere cu el.

Mai țineți minte? Ei, după cum știm acum cu toții – și-ar fi trebuit să știm încă de-atunci –, cu dracul nu prea poți să cazi la-nvoială. Și, uite-așa, peste câteva zile se întoarce domnul Chamberlain al nostru, tot numai un zâmbet, și flutură bucata aia de hârtie, și spune lumii întregi că o să fie bine si frumos, că s-a-nțeles el cu domnul Hitler și că o să avem pace. Grozavă pace avem, ce să zic. Cu toții ne-am dorit să-l credem, firește. Dar cei mai mulți nu l-au crezut, iar Billy Byron, cu siguranță nu.

— Ei bine, nici eu nu l-am crezut niciodată pe domnul Chamberlain ăla, a

strigat mami. Și ce să vezi? Nici tăticul lui Barney nu l-a crezut și nici bunicul lui. După mine, a fost o nerozie din partea lui să aibă încredere în Hitler. Dar bunicul zice mereu că nu poți să dai vina pe Chamberlain, după cum nu poți s-o învinuiești nici pe sărmana găină când vulpea vicleană dă târcoale cotețului. Sigurul fel în care poți să-ți aperi găinile e să ții vulpea departe de ele. Sau, și mai bine, să vânezi și să omori vulpea. Și ast-ar trebui să facem. Ce face tăticul lui Barney la ora asta – îl vânează. O să-i venim noi de hac vulpoiului ăluia de Hitler, nu-i așa, Barney?

— Ei, ca să vezi, a continuat străinul. Exact ce avea de gând și Billy. Și cu cât se gândea mai mult la asta – la altceva nici nu prea se mai gândea –, cu atât își dădea mai bine seama că trebuia să îndrepte greșeala făcută cu ani în urmă. Dar necazul era, bineînțeles, că nu știa ce să facă, sau dacă mai era ceva de făcut. Și-n tot acest timp, undeva, într-un colț al minții lui, licărea acea ultimă nădejde – că poate se înșela, că soldatul neamț căruia îi dăruise viața doar semăna cu Hitler, că între ei nu era nicio legătură.

Ș-atunci, pe nepusă masă, în biroul directorului de la fabrica Standard, unde lucra el, sună un telefon. Billy era într-o pauză de ceai în momentul ăla. Stătea de unul singur și-și vedea de-ale lui, când deodată se trezește că-l caută domnul Bennet, directorul. Roșu ca racul era de cât s-a agitat. Îi zice lui Billy să vină numaidecât la telefon, că-i un lucru extrem de urgent. Dă Billy fuga în biroul directorului, crezând c-o fi pățit Christine vreun accident ori că-i bolnavă și-au dus-o la spital. Ajunge în birou, speriat de moarte, și ridică receptorul.

A recunoscut imediat vocea de la telefon. O persoană căreia îi cunoștea glasul, dar pe care nu reușea să o asocieze cu niciun chip sau un nume, nu știa pur și simplu de unde s-o ia.

— William Byron? Dumneata ești, domnule Byron? zice omul de la celălalt capăt al firului. Îmi cer scuze că vă deranjez, dar am ceva să vă spun.

Billy tot căuta să dea o înfățișare acelei voci, când deodată aude ce avea de spus și rămâne încremenit.

— Prim-ministrul la telefon, domnule Byron. Domnul Chamberlain. Trebuie să vă vorbesc într-o chestiune importantă.

2

Lui Billy parcă tot nu-i venea să creadă că la telefon e însuși prim-ministrul. Nu știa ce să spună. Încă se mai străduia să-și recapete vocea.

— Probabil că ați aflat deja, domnule Byron, a continuat prim-ministrul, că l-am vizitat recent pe domnul Hitler, în Germania, în reședința lui din munți. Cât am stat acolo, dumnealui mi-a spus o poveste incredibilă, care cred că este adevărată și pe care am promis să v-o relatez la întoarcerea mea în țară, fiindcă vă privește. Mi-a spus că, spre sfârșitul ultimului război, viața i-a fost cruțată de un tommy[17], după Lupta de la Marcoing, zicea el, în septembrie 1918. Este un moment pe care nu l-a uitat niciodată. Ulterior, prin intermediul unei fotografii apărute într-un ziar, a descoperit că soldatul responsabil pentru acel gest de mărinimie erai dumneata, domnule Byron. Te-a recunoscut din fotografia în care primeai Crucea Victoria din mâinile Maiestății Sale, Regele. Mi-a arătat chiar el fotografia. A păstrat-o. Apoi m-a condus în biroul lui și mi-a arătat un tablou, pe care îl avea atârnat de perete și care te înfățișează pe dumneata, domnule Byron, cărând un soldat rănit spre un spital de campanie. E pictat, cred, de un italian, nu i-am reținut numele. Și e foarte frumos. Datat 1918. Între timp, mi s-a confirmat faptul că dumneata într-adevăr ai transportat un rănit la un spital de campanie, de unul singur, și sunt sigur că povestea domnului Hitler este, cel mai probabil, adevărată. Ați participat la Lupta de la Marcoing, nu-i așa?

— Da, domnule, răspunde Billy.

— Acolo ați câștigat Crucea Victoria. Mă înșel cumva?

— Nu, domnule.

— Și nu aș greși dacă aș spune că, într-adevăr, ați cruțat viața unui soldat german în acea luptă?

— Câtuși de puțin, domnule.

[17] Nume dat în general, și nu neapărat cu sens peiorativ, soldaților britanici (n. tr.).

— Așa mă gândeam și eu. Ei bine, domnul Hitler, Cancelarul Germaniei, dorește să vă transmit recunoștința lui, mulțumiri și urări de bine. Îți mărturisesc, domnule Byron, că e foarte posibil ca fapta dumitale de atunci, din 1918, acel gest de mărinimie, să fi contribuit la menținerea păcii astăzi, douăzeci de ani mai târziu. Vorbind despre ce s-a petrecut în ziua aceea, despre cum i-ai dăruit viața, domnul Hitler s-a înveselit. Sunt încântat să îți spun că a vorbit cu admirație și respect despre dumneata și despre Armata Britanică, lucru ce a contribuit foarte mult la o mai bună înțelegere reciprocă în timpul discuțiilor, și, în final, cred eu, la un rezultat mai bun al acestora. S-ar putea spune că, prin acest gest de omenie, ați servit cauza păcii. La revedere, domnule Byron, și vă mulțumesc.

Și gata. A închis.

După cum vă puteți lesne închipui, în ziua aia Billy s-a întors de la fabrică năucit, cu sufletul plin de speranță și pasul mai sprinten. Bun, deci frițul în cauză a cărei viață o cruțase era într-adevăr Adolf Hitler, dar poate că, în definitiv, nici nu mai conta. Poate că atunci, cu ani în urmă, făcuse, totuși, un lucru bun. Și poate că Hitler nu era un monstru, așa cum credeau Billy și restul lumii. Omul avea și el o inimă. Poate că va fi totuși pace, așa cum ne promisese domnul Chamberlain, și în acest caz, se prea poate ca el, soldatul Billy Byron, să fi ajutat la păstrarea ei.

— Chiar l-a sunat Chamberlain? l-a întrerupt mami. Așa, pur și simplu? De unde știi dumneata asta? De unde știi că-i adevărat?

— Din gura lui Billy. El mi-a povestit tot. Și Billy nu minte. Cum ziceam, îl cunosc bine, îl știu de-o viață. E un ins mai retras, e adevărat, dar nu minte. Nu născocește lucruri. Nu-i el omu'.

— Așa se termină povestea? l-am întrebat eu.

Să fiu sincer, mă simțeam dezamăgit. Nu mă interesa prea mult dacă istoria e adevărată sau nu. Mie îmi plăceau finalurile palpitante, și să termini cu o discuție la telefon nu e tocmai palpitant, indiferent cine sună, prim-ministrul ori altcineva.

Dar, mai important, în clipa aceea mi-am amintit că mai rămăsese un singur băț de chibrit și că trenul era încă blocat în bezna tunelului. Voiam ca povestea să continue, să fie mai lungă. Voiam ceva care să-mi distragă atenția de la întuneric.

— Nu, nu așa, a răspuns străinul. Dar ce bine ar fi fost, nu crezi, băiete? Un final minunat, cu „au trăit fericiți până la adânci bătrâneți”. Cu pace, nu cu război. Un astfel de final își dorea Billy, finalul pe care ni-l doream cu toții. Tare-aș vrea să fie ăsta finalul, de dragul tău. Dar, cum, necum, lucrurile, știi și tu, au luat altă întorsătură. Se întâmplă adesea. Dacă ăsta ar fi fost finalul poveștii, Coventry n-ar fi fost bombardat, casa la ar fi încă în picioare, noi nu am fi aici, iar eu nu ți-aș spune povestea asta. Poate că finalul nu-i așa cum ai sperat, băiete, dar îți promit că nu va fi nici așa cum te aștepți să fie.

S-a oprit un moment, înainte să continue.

— În fine, o vreme *chiar* a părut că lucrurile se vor îndrepta. Billy își revenise aproape de tot după telefonul ăla. S-a apucat iar să deseneze – mai mult păsări, și în special o ciocănitoare care venea mereu în grădina lor, una alb cu negru și cu o pată roșu-aprins la spate. Christine se bucura nespus de schimbarea asta, de întoarcerea lui Billy al ei.

Au început să meargă iarăși la cinema. Dar necazul era că de fiecare dată erau obligați să urmărească unul din buletinele alea de știri, și de fiecare dată, în el apăreau soldați în marș, soldați nemți, cu miile, dar și Hitler, care nu vorbea de pace. Și, cu toate astea, Billy spera în continuare că va fi bine. Ca noi toți, bănuiesc. Apoi – când să fi fost? – prin martie anul trecut, în 1939, armata lui Hitler intră în Cehoslovacia, ocupă țara, și Billy își dă seama de ceva ce știam cu toții – anume, că armata aia de brute cu cizme lucioase n-or să se oprească în Cehoslovacia. Atunci am știut cu toții, inclusiv Billy, că hârtia fluturată de Chamberlain nu făcea nici două parale. Fuseserăm duși de nas. Crezuserăm ce voiserăm să credem, ce voise Hitler să credem. Dar, după invazia Cehoslovaciei, am aflat cu toții adevărul. Am aflat ce va urma. Întrebarea nu mai era *dacă* va fi război, ci *când* va fi.

Billy și Christine îl vedeau iar și iar, în buletinele de știri rulate la cinematograf – Hitler amenințând lumea cu pumnul încleștat, Hitler fălindu-se, intimidând, amenințând. Billy vedea nesfârșitele parade alcătuite din soldați care pășeau țanțoș, ca

niște gâscani, cu tancuri care mărșăluiau sub un cer viermuind de avioane, și întotdeauna cu Hitler, care trona acolo, savurându-și puterea și flămând de mai multă. Billy știa, fără umbră de îndoială, ceea ce știm acum cu toții – că este un tiran, un om diabolic, care are în minte un singur lucru: să pornească războaie, să cucerească și să distrugă.

Acum Billy nu se mai gândea decât la un singur lucru, și anume că omul ăsta trebuia oprit cumva; că în urmă cu douăzeci de ani făcuse o greșeală, pe care trebuia să o îndrepte. Și a hotărât, o dată pentru totdeauna, ce urma să facă. S-a gândit la miile, poate la milioanele, de micuțe Christine din lumea întreagă. Istoria se va repeta și va fi iarăși cum fusese în războiul trecut. Trebuia să oprească suferința, înainte ca aceasta să înceapă, atât și nimic mai mult. Nu avea de ales.

Billy a plecat singur, fără să-i spună vreo vorbă lui Christine. A ieșit pur și simplu din casă, într-o bună dimineață devreme, ca și când s-ar fi dus la lucru. Dar nu avea la el pachetul cu mâncare. Avea alte lucruri. Avea pașaportul și documentele, niște bani și, ascuns bine în fundul dublu al valizei, pistolul din cutia de tablă de sub pat. În buzunarul hainei avea pietricica norocoasă de pe plaja din Bridlington. Mai avea și cutia cu creioane, și caietul de desen, iar de valiză își legase scăunelul pliant. Avea tot ce-i trebuia.

Toate făceau parte din plan. Un plan pe care îl gândise în cele mai mici detalii. Billy știa că, pentru succesul acestui plan, avea nevoie de cât mai mult noroc. Lăsase un bilet pe polița șemineului, în care îi spunea lui Christine că avea ceva important de făcut, ceva ce nu suferea amânare, și că se va întoarce în câteva săptămâni. De asemenea, o ruga să meargă la fabrică, la domnul Bennet, să-l anunțe că o perioadă va lipsi de la muncă, să-i spună că-l supără iarăși piciorul beteag și că îi pare rău.

Ea să nu-și facă griji, mai scria în bilet. El o iubește și o să se întoarcă. Așa cum făcuse întotdeauna, așa cum va face mereu.

3

În dimineața aceea, când Billy s-a urcat în tren la Coventry, știa precis ce are de gând să facă. Aflase tot ce putuse de la bibliotecă și din ziare. Știa încotro se îndreaptă. Partea asta fusese destul de simplă. Hotărâse că, lângă Berghof, cabana lui Hitler din Alpi, lângă Berchtesgaden, unde fusese domnul Chamberlain, era locul cel mai potrivit să-și pună în practică ideea – văzuse fotografii ale locului respectiv, în care Hitler își plimba câinele prin zăpadă, cu munții și pădurea în fundal. Citise că Hitler mergea acolo cât de des putea. Dar exact cum avea să procedeze, unde și când își va pune în practică ideea – ei bine, știa că toate astea vor atârna de felul în care se va ține de plan, dar și de soartă și de răbdare. Ce știa cu siguranță era că lucrul trebuia făcut, trebuia încercat, indiferent de consecințe.

Așa că s-a urcat în trenul de Londra, apoi a luat vaporul care traversează Canalul Mânecii, cu destinația Calais. Plecând, nu se îndoise o clipă că asta n-ar fi cea mai bună soluție. Acum însă, privind de la pupa vasului stâncile albe de pe țărmul Angliei, s-a întrebat dacă le va mai vedea vreodată. Probabil că nu, și-a răspuns în gând. În suflet lui era din nou în tranșee, gata să iasă la atac, scrâșnind din dinți și făcând ce trebuia făcut. Își dădea seama că șansele de supraviețuire erau puține. *Ce va fi, va fi*, și-a zis el. Apoi a început să simtă răul de mare și asta, într-un fel, l-a ajutat – după atâția ani, uitase complet senzația. Stomacul i se ridica și cobora odată cu nava. Cum își mai dorea să fi rămas acasă. Parcă s-a mai înviorat puțin când a văzut la orizont coasta franceză, însă valurile au continuat să-l sâcâie până ce nava a intrat în port.

Ofițerul de la vama franceză s-a uitat doar în treacăt la el si la pașaportul lui, astfel că, în scurtă vreme, a ajuns la Paris și s-a urcat în trenul de Munchen. La granița germană, însă, unde au sosit în miez de noapte, lucrurile au stat cu totul altfel. Pasagerii au fost interogați de un polițist de frontieră, iar pașapoartele și documentele lor au fost scrupulos examinate. Omul era destul de politicos, dar Billy simțea amenințarea ce pândea din spatele fiecărei întrebări.

— Și de ce ați venit în Germania, vă rog? În ce scop?

— Sunt artist, i-a răspuns Billy. Mă duc într-o drumeție în Alpi, să desenez munții, animalele sălbatice, păsările.

Polițistul a cerut să-i vadă lucrările.

Billy i-a arătat caietul cu desene.

Omul a părut satisfăcut, ba chiar impresionat.

— Bine, a zis el, foarte bine. O să vă placă munții noștri. Sunt foarte frumoși, cei mai frumoși din lume. Iar acum bagajul dumneavoastră, vă rog. Trebuie să văd și valiza.

Cu inima bătând nebunește, Billy a desfăcut bagajul.

Polițistul a luat mai întâi cutia cu creioane și a deschis-o. Apoi i-a inspectat cu atenție pijamalele, șosetele, toată îmbrăcămintea, analizându-le îndeaproape. A scos tot ce era în valiză, după care i-a inspectat fundul, fundul dublu unde Billy ascunsese pistolul, lipindu-l cu bandă adezivă. Era chiar sub degetele curioase ale polițaiului neamț.

Timpul însuși a părut să încetinească în aceste momente, secundele prefăcându-se parcă în minute. În final, omul s-a declarat mulțumit.

— Călătoriți cu foarte puțin bagaj, i-a zis el. Bine ați venit în Germania. Heil Hitler!

Și cu asta, basta. Billy putea să răsufle ușurat.

Gara din Munchen era ticsită de soldați și polițiști. Foarte multă lume în uniformă, chiar și unii copii. Svastici pretutindeni – cusute pe banderole ori agățate de clădiri. Undeva cânta o fanfară militară, gara vuind de bubuitul tobelor și de zăngănitul cimbalelor – tobe de război, și-a zis Billy. Cu cât se uita mai mult în jurul lui, cu atât vedea mai limpede că țara aceasta se pregătea de război în marș. Constatare ce n-a făcut decât să-i întărească hotărârea de a-și pune în aplicare planul.

A stat în Munchen doar atât cât a fost nevoie. Simțea că peste tot sunt ochi care îl urmăresc. Din Munchen a luat un autobuz spre munți. A închiriat o cameră într-un sătuc liniștit pe care îl găsise pe hartă, la doar câteva mile de cabana lui Hitler, dar, spera el, suficient de departe cât să nu trezească bănuieli. Cel mai important era să nu atragă atenția, lucru deloc ușor, căci era evident străin, evident englez și-n plus, turist. Așa că, pentru început, a jucat rolul pe care trebuia să-l joace, ocolind Berghoful, ieșind la plimbare zilnic, așezându-și scăunelul

undeva în apropierea satului și desenând, până când localnicii s-au obișnuit să-l vadă pe-acolo, absorbit de schițele lui.

Chiar și serile îl prindeau desenând de zor la cafeneaua din sat, cu pipa în gură și berea alături. Caietul se umpluse cu desene înfățișând munții, pe săteni, casele încărcate de zăpadă, biserica, iepurii, vulturii și căprioarele pe care le zărise. Sătenii erau destul de prietenoși, unii chiar îi ofereau din când în când ceva de băut. Păreau intrigați de desenele lui – chiar și polițistul satului, o dată. Erau, firește, încântați să recunoască o casă, mai ales dacă era casa lor, sau vreun sătean, mai ales dacă era un membru al familiei sau chiar ei înșiși Mulți îi admirau pe față măiestria și încercau să-i vorbească într-o engleză stricată. Dar întotdeauna, de pe peretele cafenelei, fotografia lui Adolf Hitler nu-l scăpa o clipă din ochi. De câte ori se uita la ea – și se străduia să n-o facă – simțea că-i leagă un fior de recunoaștere.

Cu fiecare zi, plimbările lui Billy prin zăpadă deveneau mai lungi, purtându-l mai aproape de Berghof, însă de fiecare dată

era zărit așezat pe scăunelul lui, desenând. Pe cer se roteau adesea vulturi, țipetele lor răsunând limpede și ascuțit în aerul rece, așa că avea întotdeauna ceva de desenat și ceva să le arate sătenilor la întoarcere.

Dar acum mai făcea și altceva – căuta din ochi locul cel mai potrivit pentru planul lui, petrecând ore lungi în frig, la marginea pădurii, o milă și ceva depărtare de Berghoful cocoțat sus pe deal și despărțit de el printr-o vale. Cabana era mai mare, mai grandioasă și mai impunătoare decât i se păruse lui Billy din fotografiile pe care le văzuse. Și era mult mai bine păzită de gardieni în uniforme negre. Vedea tot ce mișcă pe drum – mașini, camioane, soldați –, însă nici urmă de Hitler. Dacă era la cabană, atunci nu ieșea la obișnuitele plimbări.

Și-n tot acest timp, în care se uita la vulturi și îi desena, Billy se întreba neîncetat cum va proceda când va sosi momentul, cât mai avea de așteptat și dacă Hitler își va mai face vreodată apariția. Seară de seară, așezat la cafeneaua din sat și lucrând la vreun desen, trăgea cu urechea la ce vorbeau oamenii, pândind să audă numele *Fuhrerului*. Înțelegea nițică germană – de la foștii prizonieri de război –, nu prea multă, însă destulă cât să priceapă esențialul, destulă cât să spună mulțumesc și vă rog, *danke, bitte, bitte schon*. Se pomenea adesea de Adolf Hitler – era un subiect foarte discutat.

Într-o seară, după vreo săptămână și ceva, toți mușteriii de la cafeneaua din sat păreau a nu mai vorbi decât despre *„der Fuhrer"*. Arătau spre fotografia de pe perete, încercând să-i spionă ceva lui Billy. Din glasurile lor răzbătea un entuziasm nemaipomenit, un entuziasm nou. Se petrecea ceva. Venise, Billy era sigur de asta. Sosise omul pe care îl așteptase atât. Și odată cu el, clipa acțiunii.

4

Și-uite așa, a doua zi la prima oră, când a ieșit la plimbare, Billy și-a luat, ca de obicei, caietul de desen și scăunelul, dar a mai luat și pistolul, ascuns în haină. Ore întregi a așteptat printre copaci să-și facă apariția Hitler, la plimbarea zilnică, nerăbdător să-l întâlnească.

Dar Hitler n-a venit. N-au venit decât niște nori, rostogolindu-se dinspre vale, nori uriași, care au învăluit curând pădurea, cabana și munții.

Zi după zi, Billy a continuat să aștepte. Dar Hitler n-a apărut. Și oricât de groși ar fi fost norii, oricât de tare ar fi nins, oricât de frig ar fi fost, hotărârea lui de-a rezista n-a slăbit o clipă, ba dimpotrivă, era din ce în ce mai hotărât să reziste. N-avea de gând să renunțe tocmai acum. Și-n tot acest timp, nu s-a îndoit o clipă măcar că asta trebuia să facă. Nu s-a îndoit decât că Hitler va mai veni vreodată, că va avea ocazia să-și ducă planul la îndeplinire. A descoperit că, dacă se concentra să deseneze vulturii, îi trecea timpul mai ușor, uita de frig și-și mai îndulcea dezamăgirea.

Dar, în după-amiaza în care Hitler chiar a venit, Billy a fost luat pe nepregătite.

Vulturul pe care îl desena de ceva vreme, rotindu-se pe deasupra piscurilor, s-a lăsat brusc să coboare în picaj, tot mai aproape și mai aproape, cu ghearele pregătite să-și înhațe prada. Billy nici n-a observat iepurele sălbatic până ce vulturul nu s-a prăvălit asupra lui, aterizând în zăpadă la numai câțiva iarzi de copacii unde ședea el. Nu fusese în viața lui atât de aproape de un vultur, și-odată ce și-a revenit din surpriză, a început să deseneze rapid, ca să nu rateze momentul.

Și-atunci, de undeva s-a pornit să latre un câine. Vulturul s-a ridicat greoi în aer, cu iepurele neputincios atârnându-i fără viață în gheare. Prin zăpadă sărea un câine, un ciobănesc german enorm, îndreptându-se spre vultur, spre Billy, cu chef de harță. Lătratul și mârâitul lui erau înfricoșătoare.

În clipa aceea Billy a ridicat privirea și l-a zărit pe Hitler, cu chipiul lui milităresc țuguiat și îmbrăcat cu haina lungă și neagră. Era încă la o oarecare depărtare și cobora agale drumul, însoțit de șase sau șapte bărbați în uniforme negre, doi din ei pregătindu-și armele. Totul se petrecea cu repeziciune și altfel decât se așteptase Billy. Dar nu și-a pierdut capul. Nu-l va opri

câinele acela. Și nici vederea armelor ridicate. Va merge până la capăt. Trebuia. Acesta era prilejul pe care îl aștepta de atâta vreme.

A ieșit calm dintre copaci, s-a oprit acolo, pe coasta dealului acoperit de zăpadă, ținând pistolul la spate, gata să tragă, și-a așteptat. La picioarele lui, acolo unde vulturul omorâse iepurele, neaua era împroșcată cu sânge. Hitler era încă la câteva sute de iarzi depărtare, înconjurat de soldații lui, unii alergând acum spre locul unde stătea Billy. El a continuat să aștepte. Trebuia să fie aproape, cât mai aproape. Nu avea voie să rateze.

Câinele a continuat și el să alerge, apropiindu-se din ce în ce, lătrând nebunește și arătându-și colții. Billy așteptase prea mult.

Până să se dezmeticească, s-a trezit atacat și trântit la pământ.

Billy era întins pe spate, în zăpadă, cu câinele deasupra lui, care însă nu îl mușca, așa cum se așteptase el, ci îl lingea pe față. Pistolul era încă în mâna lui. L-a strâns mai tare. Dacă s-ar da câinele ăla de pe el, mai exista o șansă. Dar soldații îl încojuraseră deja. Era prea târziu, prea târziu. În ultima secundă a înfundat pistolul în zăpadă și l-a împins cât a putut de adânc. Soldații îndepărtau deja câinele și îl trăgeau cu brutalitate în picioare.

Iar peste doar câteva momente se afla în prezența lui Adolf Hitler, față în față cu el, privindu-l drept în ochi.

Billy a știut imediat că Hitler l-a recunoscut. Niciunul dintre ei n-a rostit vreun cuvânt, ci au rămas amândoi locului, încremeniți, recunoscându-se și amintindu-și. Prin zăpada de sub talpă, Billy simțea duritatea pistolului.

Cei doi soldați îl înșfăcaseră de brațe și-l țineau strâns. Hitler le-a făcut semn cu mâna să plece. Bărbații au dat, pur și simplu, din cap, s-au întors pe călcâie și s-au îndepărtat. Câinele adulmeca la picioarele lui Billy, mai interesat acum de sângele

iepurelui decât de altceva. Billy nu s-a mișcat de unde era, cu pistolul sub picior, până ce soldații n-au chemat câinele. După care s-a trezit singur pe coasta dealului, uitându-se la Hitler cum se îndepărtează, așa cum făcuse cu douăzeci de ani înainte, și conștient, în adâncul inimii, de faptul că nici acum nu ar fi fost în stare să-l împuște.

Străinul a făcut o pauză câteva momente, și-a dres glasul, apoi a continuat:

— În fine, cam asta a fost. Sau, aproape asta. Billy s-a întors acasă, la Christine, și nu a spus nimănui, în afară de ea, unde fusese si ce încercase să facă. Christine i-a zis că încercase să facă un lucru bun, care însă, dacă ar fi izbutit, s-ar fi dovedit a fi un lucru rău. Iar Billy știa că ea are dreptate.

— Și-atunci, dacă nu i-a zis decât ei, dumneavoastră de unde știți? l-am întrebat.

— Ei, asta ar înseamnă să pârăsc, nu? a răspuns el pe un ton misterios. E isteț băiatul dumitale, domniță. La fel ca Billy. Și ești un puști din Mulberry, la fel ca noi. D-asta ți-am spus povestea de-a fir a păr, băiete. După cum ziceam, n-o mai știe nimeni în afară de noi trei. Și de Billy, firește. Și nu l-ar deranja c-ai aflat-o. De fapt, chiar ar vrea s-o știi. Așa devenim nemuritori, prin poveștile noastre, nu?

— Și totul din cauza împieliţatului de câine, a zis mami. Nu-mi vine să cred. Dacă nu l-ar fi trântit pe Billy, poate că Hitler ar fi murit atunci și n-ar fi izbucnit niciun război. Nu mi-au plăcut niciodată câinii, mai ales ciobăneștii germani. Ăștia-s mai mult lupi decât câini.

— Hai să tragem nițel pe dreapta, ce ziceți? a întrebat străinul din întuneric. Nu mai avem decât un singur băț de chibrit. Și n-ar fi înțelept să-l irosim, nu? Dar acum cred că te-ai descurca și fără el. Ieșim curând de-aici.

— Frumoasă poveste, domnule, i-am zis, dar el nu mi-a răspuns.

Am adormit toți trei. Nu știu cât timp a trecut.

Ne-a trezit o zgâlțâitură a trenului, care s-a pus în mișcare aproape imediat. Am ieșit de-a binelea din tunel, conductorul trenului mergând încet, pentru orice eventualitate, mi-am zis, iar eu m-am uitat cu atenție pe geam, să văd dacă nu mai sunt avioane. Nu mai erau. Se risipiseră și norii. Cerul era albastru ca sticla.

Deodată, o aud pe mami exclamând:

— Hei, unde-o fi dispărut?

Străinul nu mai era la locul lui, pe bancheta din față. Ne-am uitat unul la celălalt.

— S-o fi dus la toaletă, a zis mami.

Dar străinul nu s-a mai întors. La vreun minut după aceea, șeful de tren a deschis ușa compartimentului.

— O să întârziem puțintel, până să ajungem în Londra, ne-a anunțat el. Toate bune la dumneavoastră?

— Bărbatul acela care era aici, cu noi, a început mami. L-ați văzut cumva?

— Care bărbat? s-a mirat șeful. Când am trecut înainte pe-aici, nu erați decât voi doi. Nici urmă de vreun bărbat.

Atunci mi-am amintit că străinul își pusese pălăria pe suportul de bagaje, lângă valiza noastră. M-am uitat în sus. Dispăruse și ea.

— Dar a fost aici, a insistat mami. A fost, nu-i așa, Billy?

— Sigur, am zis. Sigur c-a fost.

Șeful s-a uitat la noi cu sprâncenele ridicate, de parcă n-am fi fost în toate mințile.

— Dacă ziceți dumneavoastră, doamnă, dacă ziceți dumneavoastră. Acum, dacă nu vă supărați, eu am treabă.

Și-a ieșit, trăgând ușa după el.

Eu și mami ne-am uitat unul la celălalt.

— Ne-a spus povestea aia, nu? am întrebat. Despre Hitler, despre cum nu l-a omorât când ar fi putut să-l omoare, când ar fi trebuit, și-apoi despre cum s-a dus în Germania, cu pistolul, să-l împuște în munți, și despre vultur și restul. Ne-a zis toate astea, nu? N-a fost doar un vis, mami, nu?

Ea s-a aplecat și a ridicat ceva de pe jos – cutia de chibrituri Swan Vestas. A deschis-o. Înăuntru erau patru bețe arse și unul nefolosit. Și mai era ceva – o pietricică neagră și un cartuș gol. Mami a aprins bățul.

— Chibrituri adevărate, a zis ea. Totul a fost adevărat. N-a fost vis, Barney. N-a fost vis.

Sfârșitul părții a patra

N-a mai rămas niciun chibrit...

Epilog

Eu și mami n-am mai vorbit despre altceva tot drumul până la Londra și apoi tot drumul până în Cornwall. Era într-adevăr ca și când am fi visat amândoi același lucru, până în cele mai mici detalii, dar știam că nu fusese câtuși de puțin un vis, că nu avea cum să fi fost un vis. Dovada era cutia de chibrituri Swan Vestas.

Seara târziu, când am sosit în Mevagissey, i-am spus de-ndată tușicăi Mavis despre străinul din tren și nemaipomenita lui poveste. Trebuia să spunem cuiva. I-am arătat cutia de chibrituri, i-am arătat pietricica norocoasă din Bridlington și cartușul gol. Tușica nu s-a priceput niciodată prea bine să-i asculte pe oameni, dar pe noi ne-a ascultat până la sfârșit, cu ochii tot mai mari.

După ce-am isprăvit, n-a zis nimic. S-a ridicat doar și s-a dus la dulapul din bucătărie, de unde s-a întors cu un ziar, pe care l-a întins pe masă, în fața noastră, și l-a netezit.

— Ziarul de azi-dimineață. Uite.

Titlul de pe prima pagină spunea: „Erou din Primul Război Mondial, mort în Blitz-ul din Coventry.” Dedesubt era o fotografie, din care ne privea străinul din tren.

Iată ce ne-a citit mami, cu glas șoptit: „William (Billy) Byron, VC, MM, DCM, unul dintre cei mai decorați soldați din Războiul cel Mare, s-a numărat printre cei uciși în recentul

bombardament al Luftwaffe[18] asupra orașului Coventry. Soția lui, Christine, profesoară la școala municipală, și-a pierdut și ea viața. Domnul Byron, care servea în Forțele de Apărare Civilă, fusese de serviciu întreaga noapte și în ziua următoare, salvând oamenii prinși sub rămășițele caselor lor, iar când s-a întors acasă, și-a găsit locuința distrusă. A murit din pricina unor bucăți de zidărie care au căzut peste el în timp ce încerca să își găsească soția printre ruine. Domnul Byron avea patruzeci și cinci de ani și lucra la Fabrica de Mașini Standard, din Coventry.”

[18] „Armata aerului”, în limba germană, este termenul generic sub care era cunoscută aviaţia militară germană, în perioada celui de-Al Doilea Război Mondial (n. tr.).

Cuvânt de încheiere

Henry Tandey este, și pe bună dreptate, o figură excepțională în galeria eroilor din Primul Război Mondial. Dar eroismul său este țesut în pânza unei povești care, dacă s-ar dovedi adevărată, s-ar înscrie în șirul celor mai spectaculoase „ce-ar fi fost dacă”-uri din istorie, acele momente de cotitură în care o decizie schimbă definitiv cursul evenimentelor.

Henry, născut în 1891, era fiul unui zidar și al unei spălătorese. Familia pare să fi intrat într-o perioadă nefastă după ce tatăl lui Henry, James, s-a certat cu tatăl lui, un ins foarte bogat. Se spune că James avea un temperament dezagreabil, probabil din cauza alcoolului. Știm că Henry a stat o vreme la orfelinat, însă nu știm si de ce.

Ca adult, Henry cântărea numai cincizeci și patru de kilograme, la o înălțime de un metru și șaizeci și cinci de centimetri. S-a înrolat în armată în 1910, poate ca să scape de situația familială sau de munca grea și anostă de la un hotel din Leamington, ori poate din dorința de aventură. Nu cunoaștem motivul exact, deoarece Henry nu a ținut niciodată un jurnal. Dacă a scris vreo scrisoare acasă, nouă nu ne-a parvenit niciuna. Informațiile pe care le avem despre el sunt culese din interviuri acordate ziarelor, din rapoarte oficiale și din lista medaliilor primite.

Poreclit „Napper”[19], a fost inițial soldat în regimentul Green Howard, care a luptat în Bătălia de la Passchendaele, aproape de localitatea belgiană Ypres, în octombrie 1914. În ziua de 20 a lunii, când regimentul a fost despresurat, între 700 și 1000 de ostași erau fie morți, fie grav răniți. Între timp, Henry salvase niște răniți din clădirile bombardate, comentând doar că: „Am avut noroc. Am reușit să aducem toți răniții înapoi, fără vreo pierdere.”

La sfârșitul verii lui 1918, Henry fusese deja rănit de trei ori și menționat în rapoartele militare oficiale. Apoi, într-un act de eroism nemaivăzut la un singur soldat, Henry Tandey a câștigat cele mai importante trei distincții pentru curaj, în trei acțiuni separate, desfășurate în decursul a șase săptămâni.

Mai întâi, a primit Medalia pentru Conduită Exemplară. Se afla la conducerea unui grup însărcinat să arunce grenade în tabăra germană. Văzând că ostașii din fața lui simt reținuți de

[19] Termen argotic și/sau dialectal britanic, însemnând „cap” (n. tr.).

tirul inamic, a traversat terenul expus împreună cu alți doi voluntari și a ajuns în spatele liniilor dușmane. Acolo, cei trei au luat cu asalt un cuib de mitralieră, capturând douăzeci de soldați germani. După aceea a câștigat Medalia Militară, pentru „eroism deosebit și credință”. „În condiții de bombardament intens, a ieșit din tranșee și a cărat la adăpost un soldat grav rănit”, salvând în plus alți trei camarazi. A doua zi, s-a oferit voluntar să conducă un atac împotriva unei tranșee.

Un ofițer german „a tras asupra lui de la mică distanță, dar a ratat. Soldatul Tandey, ignorând pericolul”, l-a alungat pe inamic.

În 28 septembrie 1918, lui Henry i s-a acordat cea mai înaltă distincție militară britanică, acordată pentru curaj „în fața inamicului”, Crucea Victoria. La Primul Război Mondial au participat, în diverse lui momente, aproximativ nouă milioane de britanici și cetățeni ai Commonwealth-ului[20]. Dintre aceștia, au primit Crucea Victoria numai 628, în principal ofițeri. La traversarea unui pod de lemn peste un canal artificial, plutonul lui Henry s-a trezit că este ținta unui tir intens de mitraliere. Henry a înaintat târâș pe sub ploaia de gloanțe, a înlocuit scândurile rupte, după care a condus misiunea de neutralizare a mitralierei. Ulterior, când plutonul era împresurat și depășit numeric, și-a condus opt camarazi într-un atac la baionetă, împingând treizeci și șapte de soldați germani în mâinile celorlalte trupe britanice.

Cele trei medalii pentru curaj în luptă și le câștigase în rândurile noului său batalion din regimentul Ducele de Wellington. Un ofițer superior i-a spus, mai cu jumătate de gură, că eroismul lui nu putea fi recompensat pe măsură, deoarece câștigase deja toate medaliile pentru acte de curaj!

După război, Henry a rămas în armată. Singurul episod mai deosebit pe care îl cunoaștem din această perioadă este cel al promovării lui la gradul de caporal, după care a fost retrogradat în același an și la cererea lui. Motivele acestei cereri nu sunt

[20] Commonwealth of Nations (Comunitatea Națiunilor), adică Imperiul Britanic (n. tr.).

cunoscute.

În 1926, s-a mutat înapoi în Leamington, unde a dus o viață civilă obișnuită. A fost portar timp de treizeci și opt de ani la Compania Standard Motor, iar în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial a fost ofițer de recrutare, cu jumătate de normă, și pompier în Coventry. S-a căsătorit, însă nu a avut copii. A decedat în decembrie 1977.

Să fie oare adevărat că pe Frontul de Vest al Primului Război Mondial Henry Tandey l-a avut în cătarea puștii pe un Adolf Hitler rănit? Nu vom ști niciodată, cu siguranță, răspunsul la această întrebare. Iată ce își amintea Henry însuși: „Am țintit, dar n-am putut să trag într-un om rănit, așa că l-am lăsat să plece.”

Se știe că Hitler era în posesia unei copii după un tablou de Fortunino Matania, executat în 1923, la cererea regimentului Green Howard. Tabloul îl înfățișează pe Henry, ducând pe umăr un camarad rănit.

În 1938, Hitler i-a spus prim-ministrului britanic, Neville Chamberlain, motivul pentru care avea tabloul cu Henry: „Omul ăsta a fost la un pas să mă ucidă. Credeam că nu voi mai trăi să revăd Germania, însă Providența m-a salvat de tirul diabolic de precis al băieților acelora.” Hitler l-a rugat pe Chamberlain să îi transmită lui Henry mulțumirile sale. Iată ce a răspuns Henry: „Se zice că l-aș fi întâlnit pe Adolf Hitler. Poate, însă eu nu-mi amintesc de el.”

În 1940, după bombardamentul german asupra orașului Coventry, Henry a ajutat la salvarea celor prinși sub dărâmături.

Presa i-a redat afirmațiile: „Nu voiam să împușc un om rănit, dar dacă aș fi știut ce va ajunge caporalul acela, aș da zece ani din viață acum, pentru cinci minute de clarviziune, atunci.”

Unii au pus la îndoială faptul că Hitler ar fi fost în stare să își vadă de la o așa distanță „salvatorul”, care era, probabil, murdar de noroi. Este oare de crezut că și-a putut aminti figura lui, după douăzeci de ani de la respectivul episod? Dar dacă un tommy i-a cruțat într-adevăr viața lui Hitler, atunci când zăcea rănit, cine ar fi fost un candidat mai bun la onoarea de instrument al sorții, din punctul lui Hitler de vedere, dacă nu cel mai decorat ostaș britanic?

Povestea a fost deseori repetată, ca fiind adevărată, și respinsă de tot atâtea ori. Un lucru însă e sigur: Henry Tandey va fi întotdeauna etichetat drept „Soldatul care nu l-a împușcat pe Hitler”.

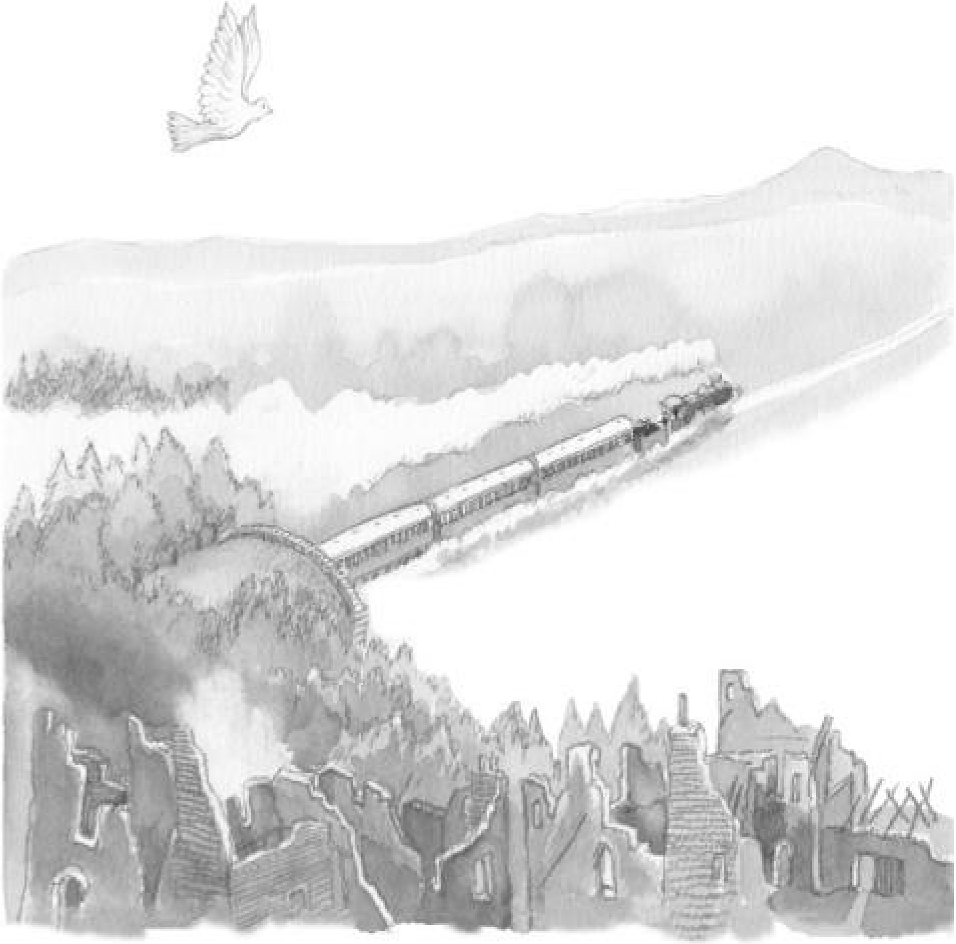

„Acum Billy nu se mai gândea
decât la un singur lucru,
și anume că omul ăsta trebuia
oprit cumva; că în urmă
cu douăzeci de ani făcuse
o greșeală, pe care trebuia
să o îndrepte. Și a hotărât,
o dată pentru totdeauna,
ce urma să facă. S-a gândit
la miile, poate la milioanele,
de micuțe Christine din lumea
întreagă. Istoria se va repeta
și va fi iarăși cum fusese
în războiul anterior.
Trebuia să oprească suferința,
înainte ca aceasta să înceapă,
atât și nimic mai mult.
Nu avea de ales."

UN NOU BESTSELLER DE LA UN POVESTITOR FASCINANT – UN ROMAN INSPIRAT DIN POVESTEA ADEVĂRATĂ A UNUI BĂRBAT CARE AR FI PUTUT SĂ ÎMPIEDICE IZBUCNIREA CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

1940, iarna. Un tren atacat de trupele germane.
Pe întuneric, la adăpostul unui tunel de cale ferată,
un străin începe să le spună o poveste lui Barney și mamei sale,
ca să treacă timpul mai repede.

Și ce mai poveste le spune! Despre cum un tânăr soldat,
luptător în tranșeele Primului Război Mondial,
ia o decizie pe care, sub impulsul momentului,
o crede corectă. Dar care ulterior se dovedește
a fi cea mai cumplită greșeală pe care
a făcut-o vreodată, o greșeală
pe care trebuia neapărat s-o repare,
înainte să fie prea târziu…

AVENTURĂ
ISTORIE • CURAJ
AL DOILEA
RĂZBOI MONDIAL

9+ ani

nemi.ro

nemira.ro

ISBN 978-606-43-0195-6
9786064301956

Michael Morpurgo
este unul dintre cei mai îndrăgiți autori
de cărți pentru copii din Marea Britanie.
A scris peste o sută de volume
și a câștigat numeroase premii,
iar în 2006 i s-a acordat
Ordinul Imperiului Britanic.

În 2017 a câștigat pentru a patra oară
premiul cel mare
la Children's Book Award
pentru romanul *Un vultur în zăpadă*,
stabilind un nou record.

În Seria de autor Michael Morpurgo
au mai apărut:

Proscrisul. Povestea lui Robin Hood,
Regatul lui Kensuke

și urmează să apară:

Fluturele-Leu,
Sir Gawain și Cavalerul Verde,
Beowulf.

De același autor:

Proscrisul. Povestea lui Robin Hood
Regatul lui Kensuke

MICHAEL MORPURGO este unul dintre cei mai îndrăgiți autori de cărți pentru copii din Marea Britanie. A scris peste o sută de romane și a câștigat numeroase premii, printre care Smarties Award, Blue Peter Book Award și Whitbread Award, iar în 2006 i s-a acordat Ordinul Imperiului Britanic.
Poveștile sale au fost adaptate de multe ori pentru scenă sau pentru micul ecran, iar între 2003 și 2005 a fost Children Laureate, rol care l-a purtat prin toată Marea Britanie ca să le inspire copiilor bucuria de a citi povești.

În seria de autor Michael Morpurgo vor mai apărea: *Beowulf*, *Fluturele-Leu* și *Sir Gawain și Cavalerul Verde*.